

ADORAMUS TE

ČASOPIS O DUCHOVNEJ HUDBE

AT
Vydavateľstvo

Ročník XV
Číslo 2/2012

V ČÍSLE:

STRUČNÝ SÚPIS FAKTOV A AKTIVÍT VIAŽUCICH SA NA JEDNOTNÝ KATOLÍCKY SPEVNÍK

JURAJ LEXMANN

Jednotný katolícky spevník je vynikajúce dielo, predstavuje cenný skvost slovenskej kultúry.

V tomto tvrdení sa mnohí zhodujú, málokto sa opováži JKS nejako znehodnocovať. Treba si však uvedomiť, že popularita a atraktivnosť JKS je daná faktom, že piesne z neho sa deň čo deň, prinajmenej nedeľu čo nedeľu spievajú počas omšovej liturgie v kostoloch na celom Slovensku za prítomnosti stotisícov veriacich. Príčinnú súvislosť tohto tvrdenia možno, samozrejme, aj obrátiť: Piesne z JKS sa po celé desaťročia dodnes spievajú v omšovej liturgii pre kvalitu a hodnotu JKS, tou je daná aj jeho popularita a atraktivnosť. Tento Stručný súpis faktov a aktivít viažucich sa na Jednotný katolícky spevník vo vzťahu k omšovej liturgii nech prispeje k informovanosti v danej problematike. Tento Stručný súpis bol pripravený v máji 2011 podľa toho, ako si udalosti niekoľkí zainteresovaní pamätáme. Je zároveň výzvou pripraviť na túto tému historiograficky korektný dokument.

O REQUIEM GIUSEPPE VERDIHO

PSALTERIUM – PREKLAD MARIO SEDLÁR

Benedikt XVI. Po vypočutí skladby *Requiem* od Giuseppe Verdiho na koncerte vo Vatikáne povedal: „Giuseppe Verdi strávil svoj život hľbaním o ľudskom srdci; vo svojich dielach odhaľoval drámu ľudskej situácie: za pomoci hudby, príbehov a rozmanitých postáv. Jeho opery sú plné nešťastných, prenasledovaných osôb a obetí. Tento tragický prístup k ľudskému osudu vystupuje tiež v jeho *Messa da Requiem*. Dotýkame sa tu nevyhnutnej reality smrti a základnej otázky transcendentného sveta, a Verdi, oslobodený od javiskových prvkov, vyjadruje len za pomoci slov katolíckej liturgie a hudby celý register ľudských citov súvisiacich so životným skonom: úzkosť človeka vzhľadom k jeho krehkej prirodzenosti, pocit vzbury voči smrti a hrôzu na prahu večnosti.“

NÁSTROJOVÁ ČASŤ HISTORICKÝCH ORGANOV – KONŠTRUKCIA A PRINCÍP ČINNOSTI

PETER FRANZEN

Pred začatím opravy organa je vhodné zistiť, či predmetný organ je zapísaný ako pamiatkový v Ústrednom zozname hnutelných pamiatok, skratka ÚZHP. Treba rozlišovať medzi nástrojovou časťou (to, čo je potrebné pri generovaní zvuku: píšťaly, vzdušnice, traktúra, mechy) a organovou skriňou (sokel, kryty, figurálna výzdoba, dekoratívne drevorezby a pod.) Ústredný zoznam hnutelných pamiatok v niektorých prípadoch eviduje len organovú skriňu, kým nástrojová časť (zväčša novšia) nepodlieha pamiatkovej ochrane. Treba to zistiť na KPÚ. Na opravu nástrojovej časti historického organa (teda takého, ktorý je zapísaný v Ústrednom zozname hnutelných pamiatok) v súčasnosti postačuje živnostenské oprávnenie na opravu hudobných nástrojov. Na opravu skrine historického organa, ktorá je dielom výtvarného umenia, treba prizvať reštaurátora. Kvôli správne rozhodnutiu správcu kostola a organistu pred opravou organa prinášame tento objasňujúci článok o organe v súvislosti s pamiatkovým úradom v SR.

ZO ZASADNUTIA HUDOBNEJ SEKcie LITURGICKEJ KOMISIE KONFERENCIE BISKUPOV SLOVENSKA

AMANTIUS AKIMJAK

Zasadnutie v Ružomberku otvoril a viedol J. E. Mons. Dr. Andrej Imrich, biskup. Správu o činnosti LK KBS predniesol J. E. Mons. Dr. Andrej Imrich a prof. Amantius Akimjak. V ďalšom boli prítomní informovaní o stave prác na nových liturgických spevoch a hudobnom spracovaní liturgických kníh. Na zasadnutí sa členom HS LK KBS odporúčalo, aby pravidelne prispievali do časopisu *Adoramus Te* a získavali prispievateľov. Prítomným bolo v závere zasadnutia predložené CD s informáciami nápo-mocnými pri oprave organov.

NOTOVÁ PRÍLOHA

Vlastimil Dufka, Rastislav Podpera, Amantius Akimjak, Liturgické spevy v slovenskom jazyku z Eucharistického kongresu v Írskom Dubline a duchovné piesne pre ľud k sv. Cyrilovi a Metodovi.

ADORAMUS TE

časopis o duchovnej hudbe

Pre Hudobnú subkomisiu Liturgickej komisie
Konferencie biskupov Slovenska
v spolupráci
s Ústavom hudobného umenia a sakrálnej hudby
vydáva
Liturgická komisia Spišskej diecézy

Vychádza štvrťročne

Predseda redakčnej rady
J. E. Mons. Andrej Imrich, biskup
zodpovedný za posvätnú hudbu v LK KBS
Zodpovedný redaktor:
Doc. ThDr. Lic. Rastislav Adamko, PhD.
Zástupca zodpovedného redaktora:
Prof. PhDr. ThDr. Amantius Akimjak, PhD.
tajomník Hudobnej subkomisie LK KBS

Redakčná rada:

Doc. PaedDr. ThDr. P. Ambroz Martin Štrbák, O.Praem. PhD.
PaedDr. Mgr. art. Zuzana Zahradníková, PhD.
PaedDr. Mgr. art. Mário Sedlár, PhD.
ThDr. Vlastimil Dufka, SJ. PhD.
Mgr. Rastislav Podpera, PhD.
Doc. Dr. Ján Velbacký, ArtD.
PaedDr. Janka Bednáriková, PhD.
Mgr. Júlia Pokludová, PhD.
Mgr. art. Stanislav Šurin
Mgr. Matej Bartoš

Adresa redakcie:

Ústav hudobného umenia, vedy a sakrálnej hudby
PdF KU v Ružomberku
Nám. A. Hlinku 56/1
034 01 Ružomberok
tel./fax: +421 44/4320961
mobil: +421 908 619 482
e-mail: rastislav.adamko@ku.sk

Distribúcia a prijímanie objednávok:

Liturgická komisia Spišskej diecézy
053 02 Spišský Hrhov, Klčov, č. 27
tel.: +421 53/459 2496, fax: +421 53/459 9138
mobil: +421 905 494 370
e-mail: amo@stonline.sk

Príspevky na časopis možno zasielať
na č. účtu: 0520988040/0900
Konštantný symbol 0308
Slovenská sporiteľňa Levoča

Tlač:

MTM Levoča, Nám. Majstra Pavla 54
053 01 Levoča

Redakcia si vyhradzuje právo na úpravy rukopisov.
Zaslané príspevky nevraciamy.

Cena jedného čísla: 2 eura
Ročné predplatné: 8 eur
EV 3467/09

ISSN 1335-3292

Podávanie novinových zásielok povolené
pod číslom 021288611 SS PPS Košice 12

OBSAH 2/2012

Na úvod

Foreword

AMANTIUS AKIMJAK 2

Stručný súpis faktov a aktivít viažucich sa
na Jednotný katolícky spevník vo vzťahu
k omšovej liturgii

*A Brief Summary of Facts and Activities
Pertaining to the United Catholic Hymnal
in Relation to Mass Liturgy*

JURAJ LEXMANN 3

O Requiem Giuseppe Verdiho

On Requiem by Giuseppe Verdi

PSALTERIUM

– translation: MARIO SEDLÁR.....26

Nástrojová časť historických organov – konštrukcia
a princíp činnosti

*Instrumental Part of Historical Organs
– Construction and Principle of Operation*

PETER FRANZEN.....27

Zo zasadnutia Hudobnej subkomisie liturgickej
komisie Konferencie biskupov Slovenska
*Excerpts from the Meeting of Music Section
of Liturgical Commission of Slovak Conference
of Bishops*

AMANTIUS AKIMJAK 31

O kantorských kurzoch v Spišskej diecéze
pred pôstnym a veľkonočným obdobím
*On the Cantor Courses in the Spiš Diocese
before Lent and Easter*

MILOŠ KOPANIČÁK 34

Z rokovania Redakčnej rady časopisu
Adoramus Te

*Excerpts from the Editorial Board
of Adoremus Te Journal*

AMANTIUS AKIMJAK 35

Spravodajstvo – udalosti v oblasti cirkevnej hudby

Reporting – Events within the Scope of Church Music

AMANTIUS AKIMJAK 36

RESUMÉ – SUMMARY 40

Titulná strana: Organ v Kostole Povýšenia sv. Kríža v Ru-
žomberku; Rieger Orgelbau, 2011.

Front-page: *Organ in the Church of Elevation of the Holy
Cross in Ružomberok; Rieger Orgelbau, 2011.*

Photo: Anton Kulan

NA ÚVOD

Milí čitatelia,
pastierskym listom otcov biskupov Slovenska, a Slávnosťou sv. Cyrila a Metoda, sme na Slovensku otvorili Jubilejný rok sv. Cyrila a Metoda, ktorým si pripomínáme 1150. výročie ich príchodu k nám (863 – 2013). Zároveň sme s celou Cirkvou otvorili aj Rok viery, vyhlásený pápežom Benediktom XVI., ktorým si pripomínáme 50. výročie od začatia Druhého vatikánskeho koncilu (11. októbra 1962) a od jeho prvého dokumentu – konštitúcie o posvätnéj liturgii *Sacrosanctum concilium* (4. decembra 1963). Príchodom sv. Cyrila a Metoda k našim predkom, zazneli liturgické modlitby a spevy v jazyku zrozumiteľnom našim predkom a konštitúciou *Sacrosanctum concilium* sa popri latinskej reči (ktorá naďalej zostáva úradným liturgickým jazykom rímskokatolíckej liturgie) dovolili modlitby a spevy počas liturgie prednášať aj v reči ľudu. Táto zmena priniesla so sebou nielen istú radosť, ale aj mnohé starosti a problémy. Ba môžeme povedať, že mnohé z týchto problémov nie sú dodnes vyriešené a ani tak skoro nebudú. Totiž pripravovať liturgické texty a spevy v živých jazykoch je úloha neustála a asi nikdy neskončí. U živých jazykov, sa totiž zmysel jednotlivých slov dosť prudko mení. Aj z tohto dôvodu, dňa 28. marca 2001, Kongregácia pre Boží kult a disciplínu sviatostí vydala inštrukciu *Liturgiam authenticam*, o správnom uskutočňovaní konštitúcie Druhého vatikánskeho koncilu o posvätnéj liturgii, v ktorej hovorí o používaní národných jazykov vo vydaniach kníh rímskej liturgie. Na Slovensku sa touto problematikou zaoberá *Inštrukcia Konferencie biskupov Slovenska o príprave a vydávaní liturgických kníh a textov* z 27. októbra 2011. Medzi liturgické knihy patria aj liturgické spevníky. Preto sa vám, milí čitatelia, pokúsime na stránkach nášho časopisu priblížiť nielen stručnú históriu vydávania pokoncilových liturgických spevníkov na Slovensku doteraz, ale vás aj informovať o stave prác, ktoré na tomto diele v súčasnosti prebiehajú. Zároveň však vyzývame našich čitateľov, najmä hudobných skladateľov, organistov, kantorov a ďalších záujemcov o duchovnú a predovšetkým o liturgickú hudbu na Slovensku, aby svoje postrehy, pripomienky a najmä svoje cenné hudobné nápady zasielali do redakcie nášho časopisu. Redakcia časopisu sa bude nimi zaoberať a postúpi ich Redakcii pre prípravu Liturgického spevníka pre Slovensko. Na stránkach nášho časopisu chceme pokračovať vo vydávaní liturgických skladieb pripravovaných do nového liturgického spevníka, ale aj vo vydávaní skladieb používaných v liturgii (hymny, žalmy, duchovné piesne, antifóny, organové predohry, dohry, prelúdia, zborové skladby a iné), ktoré zatiaľ neboli pre našich organistov a kantorov publikované, alebo nie sú voľne dostupné. Taktiež chceme na stránkach nášho časopisu pokračovať v diskusii s našimi organistami a kantormi v rubrike *Vaše otázky – naše odpovede*. Prosíme však vás, aby ste nám svoje otázky do redakcie zasielali. Chceme svojich čitateľov taktiež informovať o podujatiach z oblasti cirkevnej hudby po celom Slovensku. K tomu však opäť od vás potrebujeme informácie, ktoré budú zasielané mailom, alebo poštou do našej redakcie. Dobrá príprava liturgického slávenia napomáha jeho príťažlivosti a hlbšiemu prežívaniu. Neoddeliteľnou súčasťou liturgie je posvätná hudba a spev, ktoré robia modlitbu lahodnejšou, napomáhajú jednomyseľnosti a dodávajú obradom slávnostnejší ráz.

Nech sa nám teda táto spoločná úloha čo najlepšie podarí.

Amantius Akimjak

Stručný súpis faktov a aktivít viažucich sa na Jednotný katolícky spevník vo vzťahu k omšovej liturgii

JURAJ LEXMANN

Dôvod tohto súpisu. *Jednotný katolícky spevník* je vynikajúce dielo, predstavuje cenný skvost slovenskej kultúry. V tomto tvrdení sa mnohí zhodujú, málokto sa opováži JKS nejakou znehodnocovať. Treba si však uvedomiť, že popularita a atraktivita JKS je daná faktom, že piesne z neho sa deň čo deň, prinajmenej nedelu čo nedelu spievajú počas omšovej liturgie v kostoloch na celom Slovensku za prítomnosti stotisícov veriacich. Príčinnú súvislosť tohto tvrdenia možno, samozrejme, aj obrátiť: Piesne z JKS sa po celé desaťročia dodnes spievajú v omšovej liturgii pre kvalitu a hodnotu JKS, tou je daná aj jeho popularita a atraktivita. Ak by sa piesne JKS v omšovej liturgii nespievali, JKS by bol už dávno len jedným z radu kancionálov medzivojnového obdobia, málokto by o ňom vedel, bol by už len témou pre historikov. Slávenie svätej omše je stredom celého kresťanského života¹ a na formách toho slávenia v mnohých ohľadoch veľmi záleží. Treba si tiež uvedomiť, že v desaťročiach totality bolo slávenie omše najčastejšou, zo strany štátnej moci povolenou príležitosťou stretávania sa kresťanov. Teda slávenie omše povedľa svojej liturgickej hodnoty suplovala aj niektoré spoločenské funkcie, prípadne umelecké. To vysvetľuje aj spoločenské postavenie JKS na Slovensku.²

Po Druhom vatikánskom koncile (1962 – 1965) a najmä po páde totality (roku 1989) sa stalo módou plánovať „prepracovanie *Jednotného katolíckeho spevníka*“, „revíziu *Jednotného katolíckeho spevníka*“ či niečo podobné. Traduje sa výrok zostavovateľa JKS, národného umelca Mikuláša Schneidra Trnavského-ho, že raz bude potrebné doplniť tento spevník o nové piesne, prípadne niečo zmeniť. V

dôsledku generačnej výmeny a najmä v dôsledku zmeny štátnej ideológie (zrieknutia sa marxisticko-leninskej doktríny) pribúda jedincov, ktorí v sebe pocítili povolanie postarať sa o „prepracovanie“ či „revíziu“ JKS alebo k tomu aspoň nejakú príspeť. Ako každá móda, ani snaha o „prepracovanie“ či „revíziu“ JKS nie je nijako jednotne organizovaná. Tento *Stručný súpis faktov a aktivít viažucich sa na Jednotný katolícky spevník vo vzťahu k omšovej liturgii* nech prispeje k informovanosti v danej problematike. Tento *Stručný súpis* bol pripravený narychlo v máji 2011 podľa toho, ako si udalosti niekoľkí zainteresovaní pamätáme. Je zároveň výzvou pripraviť na túto tému historiograficky korektný dokument. Juraj Lexmann, e-mail juraj.lexmann@savba.sk

Rok 1937 – vydanie *Jednotného katolíckeho spevníka*.³ JKS patrí do generačnej vrstvy katolíckych kancionálov, ktoré mali po rozpade Rakúska-Uhorska tvoriť v chrámovom speve zjednocujúcu úlohu národných alebo diecéznych spevníkov. Myšlienka vydania takého slovenského „cirkevného spevníka“ vznikla už po vysviacke prvých troch slovenských biskupov roku 1921, jeho tvorba bola cirkevne organizovaná, podporovaná a aj pomerne často medializovaná. Určitou výhodou bolo, že JKS po starostlivej príprave vyšiel pomerne neskoro, jeho príprava bola poznačená mnohými skúsenosťami a dobovým liturgickým hnutím. JKS je preto pomerne rozsiahly, jeho usporiadanie je odvodnené z usporiadania *Rímskeho misála*. JKS už v mnohých ohľadoch anticipoval ideály

¹ Všeobecné smernice *Rímskeho misála* čl. 1.

² Pri tomto tvrdení, samozrejme nezabúdame, že pojem *liturgia* je širší než *liturgia slova* a *liturgia eucharistie* v rámci slávenia omše, a tiež, že JKS sa využíva aj pri neliturgických pobožnostiach.

³ *Jednotný katolícky spevník* zostavili biskupskými úradmi určené komisie, hudobná, vieroučná a prozodická. Ich predlohy zharmonizoval a nápevmi doplnil Mikuláš Schneider-Trnavský. Vydal Spolok sv. Vojtecha. (Údaje z titulnej strany spevníka.)

pokoncilovej liturgickej obnovy. Na rozdiel od kancionálov vydaných s rovnakou atmosférou v okolitých krajinách *Jednotný katolícky spevník* splnil očakávanie „jednotného“ celonárodného spevníka danej kategórie. Osobitý štýl hudobného spracovania sa v praxi ukázal ako akceptovateľný aj po mnohých desaťročiach vrátane obdobia postmoderny.

Otázka povolenia spievať piesne JKS počas omše. V čase vydania JKS roku 1937 bolo v platnosti *Motu proprio „Tra le Sollecitudini“* pápeža Pia X. o posvätnnej hudbe z 22. 11. 1903, podľa ktorého (v čl. 7) vlastným jazykom rímskej Cirkvi je latinčina, a teda je zakázané v liturgických úkonoch spievať niečo v jazyku ľudu. Platnosť tejto normy potvrdila aj *konštitúcia „Divini cultis“* pápeža Pia XI. o posvätnnej hudbe z 20. 12. 1928. Predsa však na základe zložitej koexistencie predpisov vtedajšieho *Cirkevného zákonníka* a rozhodnutí miestnych ordinárov a s prihliadnutím na zvykové právo bolo zákonne povolené (*consuetudo legitime praescripta*) spievať spevy v ľudovom jazyku počas tzv. *tichých omší*, prípadne všeobecne počas liturgických úkonov, ktoré kňaz konal potichu, a to s podmienkou, že sa nespievali preklady liturgických textov. Pretože tie kňaz prednášal v latinčine ako regulárny liturgický úkon. Z tohto úzusu vychádza aj usporiadanie JKS so slohami piesní na jednotlivé časti (tichej) omše a zároveň na jednotlivé liturgické obdobia.⁴ JKS teda nevznikol ako liturgický spevník. Uvedenú normu neskôr uviedol aj *Misál latinsko-slovenský*, Spolok sv. Vojtecha, Trnava, 1952 na s. 24–25: „Spev v ľudovej reči alebo i latinský nezhodujúci sa s textom omše, nie je prípustný. U nás sa dočasne trpí ľudový spev pri spievanej omši s tou podmienkou, že text piesní obsahovo sa zhoduje s textami liturgie.“ Problematike sa potom venovala aj *encyklika Musicae sacrae disciplina* pápeža Pia XII. z 25. 12. 1955 (v čl. 30–32) a *inštrukcia De musica sacra et sacra liturgia* pápeža

Pia XII. z 3. 9. 1958 (v čl. 51–53). V oboch dokumentoch sa o ľudovom náboženskom speve píše s veľkou úctou aj napriek tomu, že nie je kvalifikovaný ako spev liturgický.

Bibliografia štúdií a článkov o Jednotnom katolíckom spevníku. Zatiaľ najsúvislejšia bibliografia starších prác o JKS je uverejnená v monografii *Jednotný katolícky spevník v premenách času* na s. 266–268 (monografii je venovaný samostatný odsek pri roku 1998). Navyše sa počas desaťročí totality občas objavovali v časopise *Katolícke noviny* krátke články o hodnote JKS a zbožnosti jeho zostavovateľa Mikuláša Schneidra-Trnavského.

V rokoch 1962–1965 sa uskutočnil **Druhý vatikánsky koncil**, epochálny medzník v živote Cirkvi s významom osvetlenia pokladu viery modernej dobe v zmysle „aggiornamenta“, myšlienky pápeža Jána XXIII, aby sa Cirkev otvorila svetu. Koncil sa medzi slovenskými katolíckymi stretol s veľkým ohlasom, pretože v dobe protináboženskej demagógie ponúkal optimistickú víziu budúcnosti Cirkvi. Na koncile vystúpil aj J. E. Ambróz Lazík, slovenský biskup, a poukázal na to, že na Slovensku máme *Jednotný katolícky spevník*, ktorý by mohol poslúžiť ako vzor na prípravu spevníkov liturgických piesní.

Konštitúcia „Sacrosanctum Concilium“ o posvätnnej liturgii zo 4. 12. 1963, jeden z prvých dokumentov Druhého vatikánskeho koncilu. Priniesol nové, hlboko teologické vysvetlenie liturgie, myšlienku liturgickej obnovy a liturgickej reformy so závažnými dôsledkami pre liturgickú prax. Znovu nastolil požiadavku aktívnej účasti veriacich na liturgii (tak ako už aj pápež Pius X. vo svojom *motu proprio* z roku 1903), povolil povedľa latinčiny používanie „rodného jazyka“ v liturgii (čl. 36 a 54), v našom prípade slovenčiny. Posvätnnej hudbe je venovaná 6. kapitola konštitúcie. V súvislosti s JKS je zaujímavý a určujúci čl. 118 konštitúcie: „Treba aktívne podporovať ľudový náboženský spev, aby pri pobožnostiach a náboženských sláveniach, ba i pri samých liturgických úkonoch mohli zaznievať hlasy veriacich, a to podľa smer-

⁴ Podrobnejšie ČALA, Antonín, *Duchovní hudba*, Krystal, 1946, s. 69 n. Tiež POKLUDOVÁ-ADAMKOVÁ, Júlia, *Jednotný katolícky spevník v premenách času*, Ústav hudobnej vedy SAV, 1998, s. 141 n.

níc a predpisov rubriek.“ Tým je nastolená možnosť spievania piesní z JKS prípadne „i pri samých liturgických úkonoch“, avšak nie automaticky hocičo z JKS, ale „podľa smerníc a predpisov rubriek“. Konštitúcia „Sacrosantum Concilium“ priniesla úplne nové poňatie smerníc a predpisov rubriek (obradných a ceremoniálnych smerníc). Dôraz sa začal klásť na teologické vysvetlenie liturgických úkonov. Určitú voľnosť predpisov, veľkorysosť a porozumenie pre národný alebo etnický svojráz si môžu niektorí ľudia bez záujmu o teologické pochopenie liturgie vysvetliť po svojom, bez ohľadu na logiku začlenenia spevov do liturgie. Prax ukázala, že tento problém sa viaže aj na JKS. Ukázalo sa, že JKS možno použiť napríklad na vyvolávanie nežiaducich nacionalistických vášní, ktoré sú v rozpore s logikou a ideálmi liturgie.

Inštrukcia Musicam sacram o hudbe v posvätnej liturgii z 5. 3. 1967, jedna zo štyroch inštrukcií Posvätnej kongregácie pre obrady na uskutočnenie *Konštitúcie o posvätnnej liturgii*. V inštrukcii sa rozlišuje medzi *slávnostnou, spievanou, a čítanou omšou*, tzv. „tichá omša“ sa už nespomína. V súvislosti s využívaním piesní JKS je zaujímavý a určujúci čl. 32 inštrukcie: „Podľa uváženia príslušnej územnej vrchnosti môžu sa zachovať na niektorých miestach povolené a indultami potvrdené zvyklosti nahrádzať spevy na vstup, ofertórium a na prijímanie – uvedené v graduáli – inými spevmi, ak tieto vyhovujú čiasťkam omše, sviatku alebo liturgickému obdobiu. Tá istá územná vrchnosť má schváliť texty týchto spevov.“ Teda v tejto inštrukcii je po prvý raz stanovené, že v základnej forme omše je možné použiť aj spevy toho typu, ako sú piesne JKS, avšak len v úlohe tzv. *procesiových spevov*, teda ako *úvodný spev omše, spev na prípravu obetných darov a prijímanie*. Podmienkou je schválenie textov zo strany územnej cirkevnej vrchnosti. Takto inštrukcia (ktorú na Slovensku do roku 1992 takmer nikto nepoznal) už vytvorila precedens na konflikt medzi JKS a liturgiou, pretože JKS ponúka oveľa bohatší výber piesní než len na tri úkony v omši.

Roku 1967 vyšla príručka *Liturgické nápevy* (vydal ju SSV v Trnave) s adaptáciou jednoduchých latinských melódií (gregorián-

skeho chorálu) na slovenské liturgické texty. Z týchto nápevov sa ujala síce len melódia na *Modlitbu Pána*, avšak kniha ako celok už naznačila ďalší vývoj liturgického spevu na Slovensku. JKS sa v tejto publikácii vôbec nespomína.

Vydanie nového *Ordo Missae* 6. 4. 1969 pod názvom *Missale Romanum ex decreto Sacrosancti Oecumenici Concilii Vaticani II instauratum auctoritate Pauli Pp. VI promulgatum, Ordo Missae*. Potom vyšlo v prvom vydaní pokoncilového *Missale Romanum* z 26. 3. 1970 pod. nadpisom *Institutio generalis Missalis Romani*, čo sa neskôr začalo do slovenčiny prekladať ako *Všeobecné smernice Rímskeho misála* (porov. *Rímsky misál* 1980). V súvislosti s JKS sú tu zaujímavé a určujúce čl. 3, kde sa píše o uvedomelej, činnej a plnej účasti veriacich na slávení omše, čl. 19 o dôležitosti spevu, čl. 26 o introite, že namiesto antifóny so žalmom z *Graduale romanum* alebo *Graduale simplex* možno použiť aj iný spev zodpovedajúci danému posvätnému úkonu, liturgickej povahe dňa alebo obdobia, a že text toho spevu má schváliť konferencia biskupov [*Conferentia episcoporum*] a tiež podobne v čl. 50 o speve počas obetného sprievodu a v čl. o speve, kým kňaz a veriaci prijímajú Sviatosť. Treba pripomenúť, že v tých časoch na Slovensku ešte nijaká „*Conferentia episcoporum*“ neexistovala a že o uvedených smerniciach na Slovensku prinajmenej do adventu 1980 takmer nikto nevedel.

Postupný **priebeh liturgickej reformy na Slovensku** (slovo „reforma“ tu možno poňať v pôvodnom význame: re- späť, znovu k pôvodným formám, teda k poňatiu omše v prvých storočiach kresťanov s účasťou spevov ľudu). Postupná reforma čoraz viac obmedzovala využívanie širokého repertoáru piesní JKS počas omše. Zanikol typ tzv. „tichej omše“, kvôli ktorej bol JKS zredigovaný v jeho plnom rozsahu. Už v prvých rokoch po koncile sa začali prednášať čítania z Písma nahlas a po slovensky, bolo teda nemysliteľné počas čítaní spievať nejaké piesne z JKS. Neskôr (od prvej adventnej nedele liturgického roku 1969 už povinne) sa začali nahlas prednášať časti *Kyrie* (s textom „Pane, zmiluj sa nad nami...“), *Sanktus* a *Agnus*. *Eucharistickú modlitbu* začali kňazi

prednášať nahlas a po slovensky (dočasne sa používal slovenský preklad z *Misála latinsko-slovenského* z roku 1952), teda bolo nemysliteľné počas eucharistickej modlitby spievať nejaké piesne z JKS. Široká kategória piesní *k sviatosti oltárnej*, ktoré sa v starej liturgii spievali počas *eucharistickej modlitby*, sa presunula na prijímanie. Vedelo sa, že správne by sa mali po slovensky spievať aj dlhé omšové texty *Glória a Krédo*, objavil sa vysoký počet amatérskych skladateľov, ktorí komponovali celé slovenské omše.⁵ Veľkou módou bolo skladať omše na motívy piesní JKS. To všetko ešte viac obmedzovalo využívanie pôvodného JKS počas omše. Pozvoľný priebeh reformných zmien, nedostatočná informovanosť (nebola takmer nijaká literatúra o liturgii) a nedostatočná liturgická výchova zapríčinili, že mnohí ľudia (z kléru i laikov) si nijakú podstatnú liturgickú reformu neuvedomovali, všimli si len niektoré vonkajšie prejavy zmien. Ľudia si všimli najmä to, že slávenie omše prebieha v slovenskom jazyku a teda sa im zdalo prirodzené, aby sa počas omše spievalo po slovensky aj z JKS. K tomu pristupoval aj celkový nezáujem o otázky liturgie v niektorých vrstvách spoločnosti.⁶ Málokto si uvedomoval duchovnú závažnosť povýšenia ľudového náboženského spevu v rodnom jazyku na spev liturgický. Z JKS sa počas omši spieva už dávno, s určitými drobnými zmenami alebo obmedzeniami sa z JKS spieva aj dnes, určite sa z neho bude spievať aj v budúcnosti, teda v tomto ohľade možno zaznamenať iba drobné technické zmeny. Je prirodzené, že z takého spôsobu uvažovania vychádza aj móda plánovať „prepracovanie“ či „revíziu“ *Jednotného katolíckeho spevníka*.⁷

Directorium 1977. Tu sú (na s. 193–204) uverejnené *Piesne vo sv. omši*, výber cca 200 piesní JKS na jednotlivé časti omše, liturgické obdobia a príležitosti. V úvode k tomu zoznamu sa uvádza: „Schválené piesne na introit a na prijímanie nahrádzajú liturgický text introitu a komúnie. Ľudové náboženské piesne možno v omši použiť na týchto miestach: pri vstupe (pieseň vstupu alebo vstupný spev) pred evanjeliom (namiesto evanjeliového verša – ak je v piesni taký verš), na obetovanie, na prijímanie, po prijímaní (ako pieseň chvály) a po omši. Na Glóriu a Krédo sa majú spievať misálové texty. Posv. kongregácia pre bohoslužbu dňa 2. XII. 1969 (č. 1513–69) nám síce pri spievaných omšiach povolila nahrádzať misálové texty na Glóriu a Krédo veršami piesní z JKS (verše na Glóriu a Krédo), ale s pripomienkou, aby sa veriaci postupne naučili misálové texty. Výber piesní z JKS, ktoré nahrádzajú liturgické texty v omši schválil Zbor ordinárov Slovenska (na svojej porade 15. 6. 1976). Zároveň sa však pripomína, že tento zoznam piesní je dočasný, lebo sa postupne bude musieť utvoriť nový liturgický spevník, ktorý by plne zodpovedal požiadavkám obnoveného misála o liturgických spevoch.“ Za tým sú v *Direktóriu* uvedené žalmy na „canticum laudis“. Uvedený výber piesní JKS pripravili pravdepodobne bohoslovci RK CMBF v Bratislave okolo roku 1970.⁸ Treba pripomenúť, že Zbor ordinárov Slovenska nemal kompetencie územnej cirkevnej autority, uvedené schválenie výberu piesní JKS teda nemá plnú cirkevnú platnosť pre použitie v liturgii podľa čl. 32 inštrukcie *Musicam sacram*. Zaujímavé je, že tu sa už po prvý raz v oficiálnom cirkevnom dokumente píše o potrebe utvorenia nového liturgického spevníka. Z uvedeného výberu vychádzajú aj tabuľky *odporúčaných piesní z JKS na jednotlivé nedele a sviatky liturgického roka* publikované v direktóriách dodnes.

⁵ Porov. LAITLAUS Ján: Spontánna tvorba liturgických spevov po Druhom vatikánskom koncile. In VELBACKÝ, Ján (ed.): *Zmapovanie liturgicko-hudobného dedičstva na Slovensku*. Prešov: Vydavateľstvo Michala Vaška, 2010.

⁶ Napríklad J. E. Mons. Ján Pásztor, biskup, predseda Slovenskej liturgickej komisie sa po roku 1981 sťažoval, že keď na zasadaniach Zboru ordinárov Slovenska začne hovoriť o liturgii, nikto to nechce počúvať.

⁷ Typickým príkladom nepochopenia problematiky je neustále uvádzanie veršov piesní v knižkách JKS

pre ľud, ktoré sa už dávno nespievajú. Vo vydaní „znotovaného“ JKS z roku 1993 sa to vyriešilo veľmi jednoducho: slohy piesní sa ponechali, ale vynechali sa nadpisy *Kyrie, Evanjelium, Glória* atď. V praxi to vyvoláva zmätky, veriaci začínajú spievať súčasne rozličné slohy.

⁸ Mons. Antom Konečný, osobná informácia.

Sedemdesiate a osemdesiate roky 20. storočia: **návrhy na vylepšenie, opravu alebo prepracovanie JKS**. Zachovali sa rukopisné analytické štúdie, zväčša anonymné alebo rozšírené pod pseudonymami, niektoré aj pomerne rozsiahle a podrobné, v ktorých s poukazuje na rad chýb JKS, rozpory medzi slovenskou dikciou a hudobným rytmom, štylistické chyby v textoch a pod., a návrhy na opravu a vylepšenie. Nazbierali sa údaje o dogmatických chybách v textoch JKS. Navyše kňazi, ktorí majú zmysel pre humor, sú schopní uvádzať veselé lapsusy nepatričného používania JKS v liturgii, najmä rozpory medzi práve spievaným textom a momentálnou situáciou v omšiach. Už v 70. rokoch vznikli rozsiahle rozbor problematiky liturgického spevu na Slovensku a zachádzania s JKS. Viaceré konštruktívne návrhy napísal Mons. Anton Konečný. Mimoriadne kvalifikovaný rozbor a návrh napísal roku 1981 teológ a jezuitský páter Emil Krapka SJ pod názvom **Príprava príručky pre organistov a revízia JKS**. Podrobný rozbor problematiky z aspektu praktických skúseností napísal saleziánsky kňaz a hudobník don Štefan Olos. K problematike JKS sa písomne vyjadrili aj kňazi s hudobným vzdelaním žijúci v zahraničí“ Stanislav Kmotorka, Július Gašparík a Jozef Strečanský.⁹

Zasadnutie Slovenskej liturgickej komisie sa konalo 20. novembra 1980 za účasti úradníkov mimo liturgickej komisie. Zo zasadnutia bola cyklostylom rozmnožená zápisnica v rozsahu 11 strán. Vo „vlastnej časti rokovania“ šlo „o zostavenie nového modlitebníka, o zostavenie príručky pre organistov a úpravu JKS“. Po tomto zasadnutí už asi sedem rokov nebolo nijaké zasadnutie Slovenskej liturgickej komisie. Jej predseda J. E. Mons. Ján Pásztor, biskup, vysvetlil príčinu: Zasadania SLK s účasťou štátnych úradníkov neprinášajú nič

užitočné.¹⁰ Najrozsiahlejší je v zápisnici zápis z rokovania o „JKS – spevná časť“. Sú tu zachytené viaceré názory: „ponechať všetky piesne JKS a Kancionál zachovať ako historickú pamiatku (Dr. Alois Martinec); „Kancionál je opravdivým klenotom slovenského veriaceho ľudu, bolo by škoda piesne odňať „vyhadzovať“, a preto odporúča radšej ho doplniť“ (Dr. Štefan Košťál); „aby sa JKS ponechal, ale žiada sa paralelne vydať Jadro JKS ako oficiálny omšový spevník, kde by boli len liturgické omšové spevy vybrané a upravené z JKS a novozostavené, zároveň aj antifóny so žalmami“ (Mons. Vincent Malý); „Piesne Kancionála nehýbať, iba ich upraviť po gramatickej stránke a vydať separát, ktorý by bol doplnený novými piesňami (Elemír Filo, riaditeľ SSV); „návrh, aby k niektorým piesňam boli pridané verše na Glóriu a Krédo (Dr. Tibor Slovák); „Urobil zoznam piesní JKS, ktoré sa spievajú v ich diecéze a/ na celom území, b/ väčšinou, c/ zriedka alebo vôbec nie ... vypracovať takéto zoznam i členmi SLK z ostatných diecéz, čím by sa získal, celkový obraz ohľadom spievania piesní JKS“ (Jozef Konečný). Predseda SLK Mons. Dr. Ján Pásztor „K nadneseným návrhom a pripomienkam zaujal stanovisko v tom zmysle, aby bol vypracovaný Dodatok, ktorý by sa vydal už k novému vydaniu spevníka. Problém vidí v tom: Keď sa ponechajú všetky piesne JKS, či ich uviesť celé alebo skrátené o Sanktus, Benediktus – a keď doplniť: koľko a v akom počte? Preto je potrebné o tejto veci dôkladne pouvažovať a spoločne prekonzultovať.“

Rímsky misál. Bol vydaný v Typis Polyglottis Vaticanis roku 1980. Všeobecne bol prijatý s veľkým nadšením, mnohí poukazovali na to, že Slováci majú svoj misál skôr než niektoré iné národy (rád to pripomínal

⁹ Podrobnejšie o ich názoroch na JKS v štúdiu Stanislav Kmotorka, Július Gašparík a Jozef Strečanský – osobnosti slovenskej liturgickej hudby. In VELBACKÝ, Ján (ed.): *Zmapovanie liturgicko-hudobného dedičstva na Slovensku*. Prešov: Vydavateľstvo Michala Vaška, 2010.

¹⁰ SLK však existovala naďalej, v jej kompetencii boli pripravené najdôležitejšie (i najrozsiahlejšie) liturgické knihy, ako *Lekcionár I* (1978), *Rímsky misál* (1980), ďalšie lekciónare, *Liturgia hodín* atď. Od roku 1986 SLK nemala predsedu, propredsedom sa stal Mons. Vincent Malý. Povedľa tejto SLK na Slovensku existovala aj druhá *Slovenská liturgická komisia* v Ríme, jej predsedom bol J. E. Mons. Dominik Hrušovský, biskup, táto druhá SLK bola z pohľadu cirkevného práva tá pravá. Obe SLK spolupracovali.

najmä tajomník SLK Mons. Vincent Malý). Tu sú uverejnené aj *Všeobecné smernice Rímskeho misála* (už sme ich pripomenuli ako *Ordo missae* z roku 1969). V čl. 26. o úvodnom speve je v zátvorke vsunutá veta: U nás sú schválené viaceré piesne z Jednotného katolíckeho spevníka.¹¹

Myšlienka príručky pre organistov a Jednotný katolícky spevník. V januári 1981 J. E. Mons. Ján Pásztor, biskup, predseda SLK rozhodol, že bude vytvorená „príručka pre organistov“. Na príručke už aj predtým pracoval saleziánsky kňaz vdp. Bohuslav Mošať, okrem toho boli už vytvorené rozličné príručky pre organistov, ktoré sa šírili v rukopisoch a rozmnoženinách. Zámer J. E. Mons. Jána Pásztor, biskupa bol zreteľný: Na Slovensku je už nový misál a treba sa postarať o to, aby ľud prednášal v omši texty jemu určené. Teda osobitne tie, na ktoré sa nevzťahuje veta, že „u nás sú schválené viaceré piesne z Jednotného katolíckeho spevníka“. Vzťahuje sa to najmä na *Kyrie, Glória, Krédo, Apoštolské vyznanie viery, Sanktus, Modlitbu Pána, Agnus Dei* a odpovede v omšovom poriadku. Súčasťou „príručky“ malo byť tzv. „jednotné ordinárium“, ktoré by vedeli spievať veriaci na celom Slovensku a ktoré by sa spievalo pri príležitostiach, keď sa zídu veriaci z rozličných farností alebo diecéz. Nebolo zámerom ani misála ani „príručky pre organistov pre organistov“ nejako uškodiť *Jednotnému katolíckemu spevníku*, avšak v konečnom dôsledku uvedená zásada obmedzila využívanie piesní JKS v omši. V okruhu tajomníka SLK Mons. Vincenta Malého sa spomínalo povolenie nahrádzať misálové texty na *Glória a Krédo* veršami piesní z JKS, niektorých napadlo, aby sa žiadalo o predĺženie toho povolenia. Zavádzanie nových spevov na *Glória a Krédo* potom naozaj vyvolalo odpor časti kléru a organistov, ktorí to chápali ako útok na JKS. „Príručka pre organistov“ nikdy nevyšla, pravdepodobne už ani nevyjde. Namiesto toho sa po januári 1981 začalo pracovať na príprave *Liturgického spevníka*.

¹¹ Nie je známe, že ktoré „viaceré piesne“ z JKS sú schválené, ani kto a kedy ich schválil.

Koncept Liturgického spevníka a piesne Jednotného katolíckeho spevníka. Liturgický spevník sa začal pripravovať ako ucelený systém spevov pripravených pre všetky liturgické slávenia a pobožnosti v kategórii chrámového spevu liturgických zhromaždení na Slovensku. Počíta sa teda nielen so zhudobnením slovenských prekladov latinských textov z typických vydaní latinských liturgických kníh, ale aj s vysokým počtom pôvodných slovenských spevov s pôvodnými slovenskými textami, ktoré vyhovujú liturgickým a hodnotovým kritériám a Konferencia biskupov Slovenska ich schváli pre liturgické použitie. Počíta sa s tým, že do Liturgického spevníka sa využije, vyberie, prispôbobi, prípadne upraví vysoký počet piesní JKS vzhľadom na ich množstvo, hodnotu a írečitý ráz. Celý súbor by mal byť publikovaný v knižke pre ľud vo veľkosti tradičnej modlitbovej knižky, organové partitúry sú a budú z praktických dôvodov vo viacerých knihách.¹² Usporiadanie *Liturgického spevníka* je odvodené z misála a ďalších liturgických kníh. Na očíslovanie „základných omšových spevov“ boli použité čísla 601 až 760 a to z dvoch príčin: Po prvé, počíta sa s tým, že istý čas sa budú povedľa seba používať aj *Jednotný katolícky spevník* s číslami od 1 do 541 a *Liturgický spevník*. Po druhé: čísla od 1 do 600 sú rezervované na najobjemnejšiu zložku Liturgického spevníka, spevy de tempore, kam sa dostane aj najväčšie množstvo piesní z JKS. Je prirodzené, že prívrženci JKS sa nikdy nestotožnia s myšlienkou *Liturgického spevníka*. Koncept Liturgického spevníka už roku 1981 anticipoval národné liturgické spevníky toho typu, aké vyšli hneď po páde totality v okolitých krajinách, ako sú *Mešní zpěvy* (1990) s bohatým výberom starobyklých českých chrámových piesní pre omšovú liturgiu, *Śpiewnik liturgiczny* (1991), *Éneklö egyház* (1991), *Kan-*

¹² Dodnes vyšli tri knihy tohto spevníka: 1. *Liturgický spevník I: Základné omšové spevy*, 2. *Liturgický spevník II: Medzispěvy na neделе a sviatky* (s doplnujúcimi zošitmi II a a II b s medzispěvmi na všedné dni) a *Liturgický spevník III: Spevy na Popolcovú stredú, Svätý týždeň a Velkú noc*. LS I vyšiel vo Vatikáne, LS II vydal Ústav hudobnej vedy SAV a LS III vydalo vydavateľstvo Cantate.

cionál: spoločný zpěvník českých a moravských diecézí (1997) atd.¹³

Problémy s vydaním Liturgického spevníka I a JKS. Rukopis *Liturgického spevníka I* s nápevmi na misálove texty prislúchajúce spevu liturgických zhromaždení bol pripravený na vydanie v máji 1983. Predseda SLK J. E. Mons. Ján Pásztor, biskup, poslal rukopis do Spolku sv. Vojtecha v Trnave so žiadosťou o vydanie. Príslušný úradník, súdruh či pán Čuntala, sa vyslovil proti vydaniu nejakého liturgického spevníka s odôvodnením, že ľudí v kostoloch ubúda, a že jediné, čo ešte ľudí v kostole drží, je *Jednotný katolícky spevník*.¹⁴ Neskôr okolo roku 1984 sa uskutočnil pokus o intervenciu v Cirkevnom nakladateľstve Bratislava, v ktorom sa vydávali publikácie Spolku sv. Vojtecha.¹⁵ Riaditeľka dr. Hrebíková odmietla vydanie *Liturgického spevníka*, ale vyslovila predsavzatie, že sa postará o vydanie *Jednotného katolíckeho spevníka*. JKS (veľký pre organistov) potom naozaj vyšiel roku 1986 ako reprint. Teda myšlienka *Liturgického spevníka* prispela na vydanie JKS, a bolo už načase, pretože organisti mali na pulloch už len staré a veľmi opotrebované knihy JKS. Myšlienku glorifikácie JKS si prisvojili teda aj ľudia, ktorí sa usilovali Cirkvi škodiť.

Školenia pre organistov koncom roka 1984 zorganizoval ich na svoju zodpovednosť predseda SLK J. E. Mons. Ján Pásztor, biskup.¹⁶ Školenia sa uskutočnili v štyroch turnusoch v Piešťanoch a Starom Smokovci, zúčastnilo sa

ich asi 200 organistov. Na programe školenia boli síce nové liturgické spevy, ale otázky JKS, výberu piesní pre liturgiu, záväznosti či nezáväznosti tabuliek piesní JKS v *direktóriách* a pod. boli veľmi aktuálne. Problematiku JKS na kurze vysvetľoval (aj inde publikoval) vdp. Mons. Anton Konečný.

Jednotný katolícky spevník ako nástroj protináboženského útlaku zo strany štátnej moci (osemdesiate roky 20. storočia). Vyššie uvedený postoj štátnych úradníkov, ktorí nepodporili vydanie *Liturgického spevníka* (roku 1983 pán Čuntala v SSV, okolo roku 1984 dr. Hrebíková v CN) bol len konkrétnym prejavom protináboženského útlaku, kedy sa štátna moc usilovala brzdiť akýkoľvek pozitívny rozvoj Cirkvi. Prejavovalo sa to napríklad v motívoch a argumentácii nátlaku na správcov farností (pánov farárov). Do prostredia tzv. „tajnej“ či „podzemnej“ Cirkvi prenikli informácie zo školení cirkevných tajomníkov okresných národných výborov. V súvislosti so spievaním v kostoloch bol zaznamenaný určitý názorový vývoj. Najväčším nebezpečím pre štátnu moc (obrazne povedané: „trňom v oku“) bolo pôvodne spievanie mládeže, ktorá prichádzala do kostolov s gitarami a piesňami typu gospel. Ku koncu osemdesiatych rokov bola v tejto otázke zaznamenaná určitá tolerancia, avšak väčším nebezpečím pre štátnu moc bolo organizované zavádzanie nových liturgických spevov do kostolov. JKS tu slúžil ako zámienka na brzdenie akéhokoľvek pozitívneho rozvoja v otázkach spievania v kostoloch.¹⁷ Mnohí aktivisti si neuvedomovali, že vnášanie nezmyselného konfliktu medzi *Jednotným katolíckym spevníkom* a uvádzanie spevov novovytvoreného *Liturgického spevníka* do praxe prichádza vhod štátnej moci, ktorá sa mohla oprieť o rigidný postoj veľkej časti kléru k JKS.

Vydanie Liturgického spevníka – Liturgický spevník I verzus Jednotný katolícky spevník. Šírenie tvrdení typu, že *Liturgický spevník* má „zruinovať“ JKS boli strašné,

¹³ Roku 1981 bol v našej časti Európy len jeden liturgický spevník toho typu: nemecký *Gotteslob*. Ukázalo sa však, že v prostredí slovenského kléru neradno pripomínať niečo nemecké, lebo by to mohlo vyvolať nacionalistické protinemecké vášne. *Jednotný katolícky spevník* je taký skvost slovenskej kultúry, závidia nám ho všetky národy, neznesie prirovnanie k niečomu nemeckému.

¹⁴ Riaditeľom SSV v Trnave bol vtedy známy slovenský kňaz vdp. Elemír Filo. V tom čase bol dlhodobo práceneschopný a napokon sa do svojej funkcie už nevrátil.

¹⁵ Vedelo sa, že Cirkevne nakladateľstvo Bratislava funguje pod kontrolou ŠTB a že spolupracuje s ŠTB.

¹⁶ J. E. Mons. Ján Pásztor, biskup, musel predložiť na Ministerstvo kultúry menoslov frekventantov kurzu. Poniektorí z toho mali potom problémy v zamestnaní.

¹⁷ Tento útlak možno doložiť aj konkrétnymi prípadmi zatýkania mládeže a výsluchmi „na Februárke“ zo strany ŠTB.

avšak veľmi primitívne. Treba pripomenúť, že Liturgický spevník bol síce pripravený z podnetu Slovenskej liturgickej komisie, avšak rozsah účasti špičkových odborníkov na jeho príprave zostal utajený (dodnes to málokoho zaujíma). Keď sa nepodarilo vydať Liturgický spevník I v Spolku sv. Vojtecha, uskutočnili sa okolo roku 1985 notografické práce¹⁸ (de facto tajne) a spevník sa šíril v podobe samizdatu. J. E. Mons. Ján Pásztor, biskup, podnietil vydanie *Liturgického spevníka* vo Vatikáne. Po roku 1988 potom vydanie vo Vatikáne podporil nový predseda SLK J. E. Mons. Ján Sokol, biskup (neskôr arcibiskup). Vydanie vo Vatikáne zariadil ďalší slovenský biskup J. E. Mons. Dominik Hrušovský. Rokovania v Polyglotte Vaticanis sa uskutočnili počas „nežnej revolúcie“ začiatkom decembra 1989. *Liturgický spevník I* vyšiel vo Vatikáne roku 1990. Otázku ofrflávania Liturgického spevníka vyriešil ďalší slovenský biskup, nový predseda SLK J. E. Mons. Vladimír Filo tak, že zvolal zasadnutie nespokojných (rokovanie sa uskutočnilo v zasadačke KBS na Kapitulskej ulici, zo zasadnutia je zvukový záznam). J. E. Mons. Vladimír Filo vyhodnotil *Liturgický spevník* ako hodnotné dielo a prisľúbil, že sa postará o jeho uvedenie do praxe. Do kostolov bol *Liturgický spevník uvedený pastierskym listom biskupov Slovenska*: plné znenie tohto pastierskeho listu uviedli Katolícke noviny zo dňa 3. marca 1991 na s. 3 pod názvom „Dnes spievame samu omšu“. Tak sa dostali prívrženci JKS a odporcovia *Liturgického spevníka* do opozície.

Apríl 1990, **pápežská omša na letisku vo Vajnorochoch**. Tu sa uskutočnila azda najväčšia prezentácia piesní JKS v celej jeho histórii, zároveň aj ich vzorná symbióza so spevmi iných žánrov v rámci jednej omše. Vzhľadom na veľkú časovú rezervu tu zaznel aj gregoriánsky chorál aj gospel, avšak piesne z JKS zneli ako prvé a prvoradé. Spieval ich 1600-členný zbor so sprievodom 100-členné-

ho dychového orchestra.¹⁹ Celkové vyznenie piesní JKS bolo impozantné.

Rok 1991, časopis *Liturgia* postupne publikoval **súbor štúdií Mons. Vincenta Malého** Slávenie svätej omše. V čísle 3/1991 je stať o úvodnom speve. Tu sa píše o JKS: „Tu máme teda veľký priestor pre aktívnu účasť veriacich pri svätej omši. Máme už aj bohatú zásobu piesní na vstup, ofertórium a na prijímanie v Jednotnom katolíckom spevníku. Pravda, treba vybrať najprimeranejšie piesne, prípadne ich upraviť, aby vyhovovali uvedeným požiadavkám. Zatiaľ biskupská konferencia schválila ako provizórium piesne z JKS, ktoré sú určené v našich direktóriách. Bude to práca hudobnej sekcie Slovenskej liturgickej komisie pripraviť zbierku omšových procesiových spevov. Tieto naše schválené piesne sú liturgickými spevmi, a preto nemožno na úvodný spev spievať hocičo, iba to, čo je na úvodný spev určené (či už pre príslušné obdobie alebo pre sám liturgický deň). Ide totiž o to, že kňaz už vstup nehovorí, je to úloha ľudu. A keby ľud v omši nespieval správny úvodný spev, v omši by táto časť chýbala.“ JKS sa ešte spomína pri speve na ofertórium: „Text tohto spevu schvaľuje konferencia biskupov (VSRM 26). U nás vo všeobecnosti prichádzajú do úvahy vyznačené piesne z JKS.“ A potom ešte v súvislosti so spevom na prijímanie: „...“iný vhodný spev“ je náboženský ľudový spev, pravda, schválený biskupskou konferenciou. Zatiaľ používame piesne z Jednotného katolíckeho spevníka. Pravda nie všetky piesne z JKS o Oltárnej sviatosti sú vhodné na prijímanie. Veľká časť z nich má motív adoračný, a nie všetky sú na požadovanej úrovni.“²⁰

Rok 1992, časopis *Liturgia*, dvojčíslo 6–7 (2–3/1992) je z veľkej časti venované liturgickej hudbe. Okrem iného je tu uverejnený slovenský preklad inštrukcie *Musicam sacram*. A tiež štúdiá Mons Antona Konečného **Mikuláš Schneider-Trnavský. Tvorca prvého slovenského Jednotného katolíckeho spevníka**.

¹⁸ Bolo vidieť, že J. E. Mons. Ján Pásztor, biskup, do roku 1985 predseda SLK, sa potešil, keď videl vo veľkom obale kopu pauzákov s notami a napísal schválenie a odporúčanie uvedené na s. 4 toho spevníka.

¹⁹ Kvalifikované aranžmán piesní JKS a potom aj ďalších piesní JKS pre dychový orchester pripravil Adam Hudec, tieto aranžmány boli potom k dispozícii aj na ďalšie používanie.

²⁰ Celý text je uverejnený na http://www.bosy.org/sviatosti/21_SLAVENIE_SV_OMSE_MALY.doc.

Celoslovenský prieskum názorov na Jednotný katolícky spevník. Uskutočnil ho Ústav hudobnej vedy Slovenskej akadémie vied v rokoch 1992 – 1994 (Juraj Lexmann). Dotazníky boli pomerne rozsiahle a štruktúrované, zvlášť pre kňazov, bohoslovcov, organistov a vedúcich či členov chrámových spevokolov a to proporcionálne na ich počty v jednotlivých diecézach. Výsledky prieskumu použili vo svojich teoretických prácach viacerí autori (Anton Konečný, Júlia Adamková, Rastislav Podpera...). Pripravuje sa zopakovanie prieskumu po dvadsiatich rokoch s väčším vedeckým aparátom, aby sa zistili názorové posuny (Rastislav Podpera, Ústav hudobného umenia PF KU v Ružomberku).

Lokálne prieskumy názorov na Jednotný katolícky spevník. Boli uskutočnené asi na Liptove a Spiši, pravdepodobne na podnet vdp. prof. ThDr. PhDr. Amantiusa Akimjaka, PhD, prípadne vdp. doc. Rastislava Adamka, PhD. Na Katedre hudby PF KU vzniklo niekoľko diplomových prác, boli spracované témy liturgickej hudby vrátane využívania JKS s malými empirickými výskumami.

Výučba cirkevnej hudby po roku 1990. Rozvinula sa na všetkých stupňoch školstva (ZUŠ, konzervatória, VŠMU). Problematika JKS tu patrí (povedľa koncertnej duchovnej hudbe) medzi najaktuálnejšie témy výučby. Problematika JKS je neodmysliteľnou súčasťou kurzov pre amatérskych chrámových hudobníkov, a to po stránke teoretickej aj interpretačnej. Pravidelne sa konajú v Terchovej a Košiciach, nepravidelne vo viacerých regiónoch, na úrovni diecéz alebo dekanátov.

František Turák: **Jednotný katolícky spevník Mikuláša Schneidra-Trnavského z hľadiska vymedzenia hlavných harmonických javov.** Rozsiahla teoretická štúdia vysvetľujúca štýl a svojráz organových sprievodov JKS (pripravená okolo roku 1993). In *Musicologica Slovaca et Europaea XX – XXI: Liturgická hudba na nových cestách*, zostavovateľ Juraj Lexmann, Ústav hudobnej vedy SAV, 2000.

Júlia Pokludová: **O spievanosti vianočných piesní z Cantus Catholici v Jednotnom katolíckom spevníku Mikuláša Schneidra-Trnavského.** Vedecká štúdia, kritický pohľad na aktuálnu využiteľnosť piesní zo spevníka

17. storočia (pripravená okolo roku 1993). In *Musicologica Slovaca et Europaea XX – XXI: Liturgická hudba na nových cestách*, zostavovateľ Juraj Lexmann, Ústav hudobnej vedy SAV, 2000.

Anton Konečný: **Introit, offertorium a communio v histórii a pokoncilovej liturgii a ľudový liturgický spev.** Prípravná štúdia k obnove chrámového spevu a Jednotného katolíckeho spevníka v intenciách Druhého vatikánskeho koncilu (pripravená okolo roku 1993). In *Musicologica Slovaca et Europaea XX – XXI: Liturgická hudba na nových cestách*, zostavovateľ Juraj Lexmann, Ústav hudobnej vedy SAV, 2000.

Televízny dokument **Jednotný katolícky spevník** (trvanie 26 min.) Slovenská televízia Bratislava, Producentské centrum dokumentárnych programov 1995. Námet, scenár, réžia Juraj Lexmann. JKS je tu prezentovaný ako kultúrny skvost a vynikajúce dielo s možnosťami liturgického využívania.

Júlia Adamková, Juraj Lexmann: **„Jednotný katolícky spevník“ (1937) ako výsledok estetiky 19. storočia.** In LENGOVÁ, Jana (ed.): *Duchovná hudba v 19. storočí*. Zborník príspevkov z medzinárodnej muzikologickej konferencie. Banská Bystrica, 1995, s.123-129.

Anton Konečný: **Problematika slovenského liturgického spevníka.** Vydal Kňazský seminár Košice pre SSV Trnava, 1997. Monografia pojednávajúca okrem iného o možnostiach adaptácie slovenských náboženských piesní do liturgie.

Júlia Adamková, Juraj Lexmann: **Jednotný katolícky spevník, národné obrodzenie a romantizmus.** In: *Viera a život*, roč. VII, 1997 č. 1, s. 22-32.

Juraj Lexmann: **Jednotný katolícky spevník a náboženský zážitok.** Psychosemiotická analýza. Pokus o vystihnúť príčinných súvislostí medzi vnímaním obdobia pred zimným slnovratom ako antropologickej kategórie, spiritualitou adventu ako teologickej kategórie a štýlom piesne ako muzikologickej kategórie. Analýza piesne č. 4 Bože, ku tebe In: MARTINKOVÁ, Zuzana (ed.), *Metódy analýzy a interpretácie hudby z historického a systematického aspektu II*. Bratislava, Vysoká škola múzických umení, 1998, s.45-49. Tiež in Šesťdesiat rokov

Jednotného katolíckeho spevníka. Trnava, ZM, SSV, 1998, s. 38-45.

Televízny dokument **Hudba v liturgickej obnove** (trvanie 28 min.) v cykle *Kultúra a náboženstvo*. Slovenská televízia Bratislava, Hlavná redakcia duchovného života. 1998. Námet, scenár, réžia Juraj Lexmann. V dokumente je prezentovaná problematika nových liturgických spevov i liturgického využívania piesní JKS.

Júlia Pokludová Adamková: *Jednotný katolícky spevník v premenách času*. Ústav hudobnej vedy SAV, 1998. Doteraz jediná komplexná vedecká monografia o JKS. V knihe sú vysvetlené historické okolnosti vzniku a prípravy JKS, jeho hodnotenie a využívanie JKS v predkoncilovej liturgii a v zmenených podmienkach dodnes.

Prieskum názorov na Jednotný katolícky spevník v Univerzitnom pastoračnom centre v Bratislave, Mlynskej Doline. Uskutočnil ho Ústav hudobnej vedy Slovenskej akadémie vied (Juraj Lexmann) koncom 90. rokov. Výber tohto prostredia preto, lebo tu sa pri omšiach nespievajú piesne JKS (spievajú sa spevy na misálové texty, medzispěvy a spevy typu gospel). Kľúčovou bola otázka: „Nechýbajú ti tu piesne Jednotného katolíckeho spevníka?“ Nevrátil sa ani jeden anketový lístok s odpoveďou, že by niekomu chýbali piesne JKS.

Muzikologický seminár (roku 1997) a zborník *Šesťdesiat rokov Jednotného katolíckeho spevníka* (red. PhDr. Edita Bugalová). Západoslovenské múzeum, Trnavský hudobný kabinet, Spolok sv. Vojtecha Trnava, 1999.

Júlia Pokludová: *Motívy vzniku Jednotného katolíckeho spevníka, jeho význam a funkcia v minulosti a dnes*

Anton Konečný: *Problematika pokoncilového ľudového liturgického spevníka a Jednotný katolícky spevník M. Sch. Trnavského*

Vlastimil Dufka: *Jednotný katolícky spevník vo svetle Druhého vatikánskeho koncilu*

Akimjak Amantius: *Liturgické využitie piesní z Jednotného katolíckeho spevníka v pokoncilovej liturgii*

Igor Vajda: *Ako ďalej v tvorbe liturgickej hudby na Slovensku po Druhom vatikánskom koncile*

Juraj Lexmann: *Jednotný katolícky spevník a náboženský zážitok*

Štefan Hanakovič: *Mons. Ján Pästényi – zostavovateľ Jednotného katolíckeho spevníka*

Juraj Potúček: *Pripomienky k prozódii textov Jednotného katolíckeho spevníka*

Marta Blažová: *Jednotný katolícky spevník z pohľadu literárneho – poznámky k autorom zhudobnených textov*

Hadrián Radváni: *Typografická úprava Jednotného katolíckeho, spevníka, vydania, druhu vydání a náklady (1937 – 1997)*

Stanislav Šurín: *Interpretácia piesní Jednotného katolíckeho spevníka a problematika tvorenia predohier na motívy JKS*

Edita Bugalová: *Melodika slovenských duchovných piesní ako invenčný zdroj Míkulaša Schneidra-Trnavského*

Ludovít M. Vajdička: *Vplyv spevníka Cantus Catholici (1655) na Jednotný katolícky spevník a historické súvislosti*

Simona Romportlová: *Vliv ceciliánských reforém na duchovní píseň – úvod do problematiky*

Luba Ballová: *Problematika cirkevných hudobných spolkov a ich poslanie*

Ludmila Červená: *Výber a spôsob spracovania piesní z Katolíckeho spevníka Jána Egryho (1865, 1889) v Jednotnom katolíckom spevníku*

Ivan Valenta: *Slovenská duchovná píseň a spevníky kresťanských nekatolíckych konfesíí v prvej polovici 20. storočia*

Karel Cikrle – Jiří Sehnal: *Jednotný kancionál českých diecéz*

Emese Duka-Zólyomi: *„Énekló Egyház“, pokoncilový maďarský spevník*

Ladislav Mokry: *Pokoncilový nemecký spevník „Gotteslob, katholisches Gebet-und Gesangbuch“*

Juraj Lexmann: *Liturgický spevník pre tretie tisícročie*. Ústav hudobnej vedy Slovenskej akadémie vied, 2000. Monografia na úrovni aplikovanej vedy vysvetľujúca problematiku tvorby pokoncilových národných liturgických spevníkov. Podrobne je tu vysvetlená problematika využitia piesní JKS v obnovennej liturgii. V stati *Hodnotové oblasti Jednotného katolíckeho spevníka* sú vysvetlené otázky ako: texty piesní JKS, hudobné spracovanie JKS, obľuba piesní JKS, liturgickosť piesní JKS, tradícia, archaickosť a zastaranosť piesní JKS, sloven-

skoť piesní JKS, hudobno-technické riešenie JKS, autorstvo piesní JKS. Je tu aj podrobná hudobná analýza piesne 293 *Velkú milosť udeľuješ*.

Jednotný katolícky spevník a obnovená liturgia Zborník štúdií, zostavila Jaroslava Zeleiová, PhD. Liturgický inštitút J. Jaloveckého v Košiciach, Ústav hudobnej vedy SAV v Bratislave, Katolícka univerzita v Ruzomberku, 2002.

Amantius Akimjak: *Ludový posvätný spev z Jednotného katolíckeho spevníka v obnovenej liturgii*

Boris Banáry: *Niekoľko poznámok o Jednotnom Katolíckom spevníku a cirkevnej hudbe Mikuláša Schneidra-Trnavského*

Lubica Banášová: *Mysticizmus v spevníku Cantur Catholici, jeho vznik a barokový kontext*

Peter Franzen: *Praktické aspekty interpretácie piesní z Jednotného katolíckeho spevníka*

Milan Hric: *Jednotný katolícky spevník z pohľadu interpreta*

Tatiana Kamenská: *Hudobná stránka posledného vydania Jednotného katolíckeho spevníka*

Teofil Klas: *Prihováranie sa za hymnus*

Anton Konečný: *Antifóny GR a Missale Romanum obdobia „cez rok“ a porovnanie s ohľadom na požiadavky koncilovej reformy*

Jozef Macek: *Inovovanie piesní z Jednotného katolíckeho spevníka a otázka zastaraných jazykových prvkov v nich*

Marián Muška: *Jednotný katolícky spevník - základ cirkevno-hudobnej praxe*

Rastislav Podpera: *Súčasný postavenie Jednotného katolíckeho spevníka v sociéte liturgického zhromaždenia*

Gabriel Ragan: *Liturgické hnutie a Jednotný katolícky spevník*

Peter Ruščin: *Úpravy starších duchovných piesní v JKS*

Sylvia Urdová: *Príspevok k problematike duchovných piesní v slovenských katolíckych kancionáloch 19. storočia so zreteľom na ich uplatnenie v novom Liturgickom spevníku*

Ján Velbacký: *Tvorba talianskeho liturgického spevníka a jeho zavedenie do praxe*

Jaroslava Zeleiová: *Mystagógia vybraných textov Jednotného katolíckeho spevníka*

Prof. ThDr. PhDr. Amantius Akimjak, PhD. je mimoriadne aktívnym organizátorom v otázkach liturgického spevu, je autorom vysokého počtu kníh o liturgickom speve, ktoré mu vyšli v zahraničí i na Slovensku. Má aj svoj názor na JKS.

Anton Konečný: *Liturgický zmysel omšových spevov: Vianočné a veľkonočné obdobie*. Liturgický inštitút Jána Jaloveckého, Košice, 2000. Základná príručka na tvorbu a usporiadanie spevov na úvod omše, spev na prípravu obetných darov a prijímanie.

Príprava spevov na úvod omše, prípravu obetných darov a prijímanie. Koncom 90. rokov vznikla na pôde Ústavu hudobnej vedy Slovenskej akadémie vied pracovná skupina, tzv. „redakcia prípravy liturgického spevníka“. Prvoradou úlohou bol príprava spevov na uvedené tri časti omše, tzv. „procesiových spevov“, pretože predošlé zošity Liturgického spevníka už mali nejako vyriešené otázky spevov na misálové texty, medzispevy a spevy na Svätý týždeň (zvlášť i pašie). Vychádzalo sa z myšlienky Mons. Antona Konečného (vyslavený ešte v 80. rokoch) aktualizovať pre praktickú liturgiu v slovenčine duchovné bohatstvo starodávnych antifón so žalmami podľa usporiadania v *Graduale Romanum*. Vychádzalo z analýz spirituality jednotlivých nediel a sviatkov načrtnutých v jeho troch knihách (všetky sú v tomto spise uvedené). Spevy sa začali pripravovať v niekoľkých žánrových líniách. Ponajprv v pôvodnej forme antifón so žalmami, ďalej v podobe tzv. „novej tvorby“ bez určenia hudobnej formy (teda aj piesní) a napokon sa uvažovalo o výbere a prispôbení piesní JKS na súčasnú liturgiu. Všetky práce sú založené na liturgickom poučení. Na pracovných poradách bolo potrebné upozorniť aj na neproporcionálnosť usporiadania JKS, ktorý vznikol v inej dobe a na iné účely: JKS má nedostatok piesní zodpovedajúcich spiritualite adventu, avšak prebytok piesní s deskriptívnym opisom mariánskych udalostí; JKS má nedostatok piesní zodpovedajúcich spiritualite pôstu, avšak prebytok piesní ku Krížu svätému a umučeniu Pána; JKS má nedostatok piesní na prijímanie, avšak prebytok piesní k Sviatosti oltárnej; JKS má nedostatočné usporiadanie piesní na úvodný spev, avšak

prebytok piesní na Kyrie atď. **Aj pritom sa s JKS zaobchádza s veľkou úctou, nikto si neopovažuje ho nejako znevažovať, ani to nie je potrebné.** Vznikli desiatky nových básnických textov. Najväčším problémom všetkých týchto prác je, že takmer nikto ich nečaká, nepotrebuje, veď predsa máme JKS. Okrem toho nové spevy vytvárajú konkurenciu k piesňam JKS. Ak by sa na úvod omše, prípravu obetných darov a prijímanie začali spievať nejaké nové spevy, už zanikne príležitosť spievať z JKS, ten bude potom už zbytočný.

Analýza textov JKS a možností ich liturgického využitia. Problematike využiteľnosti textov piesní JKS sa dlhodobo venuje Mons Anton Konečný a ponúka praktické riešenia. Z jeho analýz vyplýva, že JKS obsahuje veľa textov vhodných na využitie v obnovennej liturgii, avšak tie sú roztrúsené v rozličných slohách rozličných piesní a zaradenie týchto textov do obnovennej liturgie by predpokladalo úplne iný výber slôh piesní a úplne iné redakčné usporiadanie spevníka.

Básnická hodnota textov JKS z literárno-vedného hľadiska. Vyhodnocovaniu básnickej hodnoty textov JKS sa venuje prof. PhDr. Jozef Mlacek, CSc. (porov vyššie „Inovovanie piesní z Jednotného katolíckeho spevníka a otázka zastaraných jazykových prvkov v nich“ v zborníku *Jednotný katolícky spevník a obnovená liturgia*). Názory na texty piesní JKS si pestujú aj iní, prípadne ich publikovali. **Mystagógia textov JKS.** Mystagógii textov piesní sa venuje Mgr. Jaroslava Zeleiová Gajdošíková, PhD. V textoch JKS nachádza také duchovné hodnoty, o akých niektorí prívrženci JKS nemajú ani poňatia. Z analýz však nevyplýva, že JKS v doterajšej podobe a usporiadaní je už automaticky liturgickým spevníkom.

Hľadanie v starých kancionáloch: úsilie zvýšiť počet piesní vhodných do obnovennej liturgie. Táto práca je motivovaná hymnologickou skúsenosťou, že v najstarších piesňach sú pravdy viery vyjadrené oveľa rudimentárnejšie než vo vyumelkovaných textoch neskorších období, najmä obdobia romantizmu. Štúdiu starých kancionálov sa venuje najmä hudobná historička Mgr. Sylvia Urdová, PhD. Dnes je k dispozícii poznanie istého počtu piesní, ktoré sa nedostali do JKS a mohli by sa

pripraviť na použitie v súčasnej liturgii. Táto práca však nemá príliš veľký efekt z dvoch príčin: Ponajprv preto, lebo do JKS sa dostalo zo starých kancionálov naozaj to najzaujímavejšie, viac už hľadať netreba. Druhý dôvod je ešte aktuálnejší. Prvoradým problémom je totiž *Jednotný katolícky spevník* a otázka, čo s ním ďalej. Oživovanie ďalších piesní zo starých kancionálov nikto nepotrebuje, to by len konkurovalo JKS.

Problematika recepcie Jednotného katolíckeho spevníka a hudobnosociologické vyhodnotenie jeho postavenia. Tejto problematike sa venuje Mgr. Rastislav Podpera, PhD. Na základe meraní a exploračného výskumu porovnáva názory na JKS s dnes platnými liturgickými normami a ideálmi. V súčasnosti (roku 2011) pripravuje nový prieskum názorov na JKS s väčším vedeckým aparátom (na pôde Ústavu hudobného umenia PF KU v Ružomberku).

Básnici

Boli zorganizované stretnutia kresťanských básnikov na úlohu tvorby aktuálnych textov pre liturgiu a dodnes sa s nimi spolupracuje (úlohy organizovať básnikov sa ujala Mgr. Jaroslava Zeleiová Gajdošíková, PhD.) Najviac sa básnici sústredili na tvorbu krátkych textov na úlohu antifón k žalmom a potom na nové strofické texty. Na prebásnenie textov JKS sa podujali len niektorí, a len ojedinele (s jednou výnimkou).

Novo prebásnené texty piesní JKS. Viaceré texty JKS s ohľadom na ideály liturgickej obnovy prebásnili básnici Michal Chuda a mladí básnici Peter Gajdošík a Ján Maršálek, ojedinele aj iní. Osobitý význam má práca jazykovedca a básnika Františka Kočiša: V intenciách poučenia o spiritualite jednotlivých liturgických období prebásnil takmer všetky texty JKS na advent, Vianoce, pôst a Veľkú noc. Keďže sa stále a opakovane začína od adventu a jeho prvej nedele, aj stav rozpracovania zodpovedá tejto postupnosti. Ako pikantériu možno uviesť, že na pieseň JKS č. 4 **Bože, ku tebe**, ktorá sa zvykne spievať na Prvú adventnú nedeľu, sa nazbieralo sedem rozličných textov.²¹

Rastislav Podpera: **Hudba v súčasnej liturgii ako predmet výskumu: Stratifikácia, determinanty rozvoja.** In *Musicologica Slovaca et Europaea: Hudba v súčasnej liturgii* (ed. R. Podpera). Ústav hudobnej vedy SAV, 2006. Štúdia obsahuje aj problematiku JKS. Súčasťou štúdie je doposiaľ asi najkompletnejší prehľad publikovaných článkov, štúdií a kníh slovenských autorov po r. 1989 o hudbe v liturgii, teda aj o JKS.

Anton Konečný: *Verzikuly v novej tvorbe omšových spevov. Seminár sv. Karola Boromejského*, Košice, 2007. Monografia.

Rastislav Podpera: *Liturgická hudba z pohľadu kňazov: otázky liturgickej výchovy, priestoru pre hudbu v liturgii a činnej účasti ľudu.* In: *Vývinové osobitosti pestovania liturgickej hudby na Slovensku* (ed. R. Podpera). Ústav hudobnej vedy SAV, 2007. Publikovanie výsledkov exploračného výskumu. **JKS tu patrí medzi najdiskutovanejšie javy.**

Ján Laitlaus, „Obnova liturgického spevu na Slovensku“ v českom časopise *Psalterium*, 1/2007 a 2/2007. **Jednotný katolícky spevník je tu uvedený ako východisko obnovy liturgického spevu na Slovensku**, je tu aj fotografia M. Schneidra-Trnavského a kompletná citácia piesne *Ježišu Kráľu*.

70. výročie Jednotného katolíckeho spevníka. Zborník príspevkov z muzikologickej konferencie. Zostavila Sylvia Urdová. Spolok svätého Vojtecha Trnava, Slovenské národné múzeum – Hudobné múzeum Bratislava, 2008. Príspevky týkajúce sa JKS a problematiky s ním spojenej.

Sylvia Urdová: **JEDNOTNÝ KATOLÍCKY SPEVNÍK A JEHO PREDCHODCOVIA V 19. STOROČÍ: DUCHOVNÝ SPEVNÍK F. O. MATZENAUERA AJ. MATHULAYA Z ROKU 1882**

Silvia Fecsková: **NÁBOŽNÝ PÚTNIK AKO JEDEN ZO ZDROJOV JEDNOTNÉHO KATOLÍCKEHO SPEVNÍKA A PABERKY PRÍTOMNOSTI**

Edita Bugalová: **MODLITBY A PIESNE A JEDNOTNÝ KATOLÍCKY SPEVNÍK**

Janka Bednáriková: **POSTAVENIE GREGORIÁNSKEHO CHORÁLU V JEDNOTNOM KATOLÍCKOM SPEVNÍKU MIKULÁŠA SCHNEIDRA-TRNAVSKÉHO**

Rastislav Adámko: **TRADÍCIA TZV. „OMŠOVÝCH PIESNÍ“ A JEJ VYUŽITIE V OBNOVENEJ LITURGII**

Anton Konečný: **LITURGICKÝ ZMYSEL MENLIVÝCH OMŠOVÝCH SPEVOV A NOVÁ TRADÍCIA**

Stanislav Šurin: **SLOVENSKÁ DUCHOVNÁ PIESEŇ NA ZAČIATKU 21. STOROČIA**

Amantius Akimjak: **AKTUÁLNOSŤ PIESNÍ JEDNOTNÉHO KATOLÍCKEHO SPEVNÍKA V SÚČASNEJ LITURGII**

Jaroslava Gajdošíková Zelená: **JEDNOTNÝ KATOLÍCKY SPEVNÍK A NOVÁ CHRÁMOVÁ PIESEŇ V LITURGICKOM SPEVNÍKU**

Zuzana Zahradníková: **MOŽNOSTI VYUŽITIA PROTESTANTSÝCH CHORÁLOV V SÚČASNEJ LITURGII NA SLOVENSKU**

Peter Reiffers: **K PROBLEMATIKE LITURGICKOHUDOBNEJ PRAXE DUCHOVNÝCH PIESNÍ**

Júlia Pokľudová: **K OTÁZKAM INTERPRETÁCIE A RECEPCIE PIESNÍ Z JEDNOTNÉHO KATOLÍCKEHO SPEVNÍKA**

Jaroslava Gajdošíková Zelená: **ANALÝZA PIESNE Č. 293 VELKÚ MILOŠŤ UDELUJEŠ Z JEDNOTNÉHO KATOLÍCKEHO SPEVNÍKA S DÔRAZOM NA TEXT**

Ján Laitlaus: **ANALÝZA PIESNE Č. 293 VELKÚ MILOŠŤ UDELUJEŠ Z JEDNOTNÉHO KATOLÍCKEHO SPEVNÍKA S DÔRAZOM NA HUDBU**

Rastislav Podpera: **JEDNOTNÝ KATOLÍCKY SPEVNÍK AKO SÚBOR PROBLÉMOV SÚČASNEJ LITURGICKOHUDOBNEJ PRAXE: ANALÝZA DISKUSNÉHO FÓRA ORGANISTOV**

Marián Muška: **JEDNOTNÝ KATOLÍCKY SPEVNÍK – PROSTRIEDOK ROZVOJA HUDOBNÝCH ZRUČNOSTÍ A TVORIVOSTI ORGANISTU V LITURGICKEJ PRAXI**

Štefan Bugala: **JEDNOTNÝ KATOLÍCKY SPEVNÍK A AUTORSKÉ PRÁVA**

²¹ Na konferencii v Ružomberku boli napísané paralelne vedľa seba na dvoch školských tabuliach.

Anton Konečný: **Vyváženost omšových kancionálových piesní a spevov novej tvorby v pripravovanom Slovenskom liturgickom spevníku.** In VELBACKÝ, Ján (ed.): *Zmapovanie liturgicko-hudobného dedičstva na Slovensku.* Prešov: Vydavateľstvo Michala Vaška, 2010. **S piesňami JKS začlenenými do liturgie sa tu počíta ako s jednou zo základných kategórii.** V štúdií sú vyslovené tvrdenia: „Využitie piesní JKS v novom liturgickom spevníku vyžaduje koordinovanú teologickú a hudobnú činnosť, kreatívne rešpektovanie liturgických prameňov...“ „Edičný počin, zadaný KBS, je príprava nového liturgického spevníka, nie „oprava“, „úprava“ alebo „nový JKS.“

Rastislav Podpera: **Konzervatizmus na pozadí kultúrnej dynamiky: reflexia žánrovo-štylových vrstiev slovenskej liturgickej hudby v postojoch kléru.** In VELBACKÝ, Ján (ed.): *Zmapovanie liturgicko-hudobného dedičstva na Slovensku.* Prešov: Vydavateľstvo Michala Vaška, 2010. **Piesne JKS v sú v štúdií ako jeden z najdiskutovanejších fenoménov.**

A New Paradigm of Christian Liturgical Music [Nová paradigma kresťanskej liturgickej hudby]. Projekt medzinárodného rozsahu na výskum vývoja liturgickej hudby iniciovaný slovenskými odborníkmi. Počíta sa tu so všetkými žánrami, aktuálna je pritom teda aj hymnologická problematika, do ktorej zapadajú aj otázky piesní JKS. Posledným vedeckým výstupom je zborník *Artis musicae exempla nova ritus Christiani I* (Katowice, Księgarnia św. Jacka, 2009) s textami slovenských autorov Rastislav Adamko, Vlastimil Dufka, Jaroslava Gajdošíková Zeleiová, Stanislav Grich, Yvetta Kajanová, Juraj Lexmann, Rastislav Podpera, Zuzana Zahradníková.

Článok **Mikuláš Schneider-Trnavský** v českom časopise *Psalterium*, 1/2007 a 2/2011, je tu aj fotografia M. Schneidra-Trnavského. *Jednotný katolícky spevník* je tu predstavený ako spevník, ktorý nemá v strednej Európe obdobu.

Direktórium pre kantorov (DPK). Pod týmto názvom časopis *Adoramus Te* od č. 1/2011 publikuje dlho očakávaný **návrh využitia piesní JKS vo funkcii procesiových omšových spevov.** Oproti doterajšej tabuľke v direktóriách je DPK založené na hlbšej ana-

lyze predpísaných liturgických textov (Ordo cantus missae, Graduale Romanum, Rímsky misál, Graduale simplex) a textov piesní JKS. Chránoví hudobníci, ktorí chcú JKS využívať liturgicky zodpovedne, takýto materiál dlho očakávali. DPK pripravuje Mgr. Rastislav Podpera, PhD. v konzulácii so špecialistami na liturgickú teológiu.

Otázka rozsahu JKS. *Jednotný katolícky spevník* obsahuje (v jeho pôvodnej redakcii) 527 strofických piesní v slovenskom jazyku, zväčša sú to pôvodné slovenské piesne (očíslovaných hudobných celkov je v JKS 541). Počet slôh jednotlivých piesní je často 5, niektoré častejšie spievané piesne majú po 3 slohy, mnohé majú vysoký počet slôh, napríklad často 16 slôh. Veľký rozsah JKS je určitým bohatstvom, avšak v praxi sa z neho využíva len nepatrná časť. Aktuálna je pritom najmä otázka začlenenia dlhších piesní do liturgie ako jej integrovanej súčasti. Dlhé piesne, najmä baladické, predstavujú samostatné umelecké celky, často „príbehy“, a ako také nie sú dostatočne otvorené na začlenenie do štruktúry omše. Nad takouto otázkou, samozrejme, sotvaktó rozmýšľa. V praxi na Slovensku sa zvykne spievať pri slávení omše len jedna sloha piesne z JKS na začiatku omše (pokiaľ nie je incenz), potom jedna sloha na prípravu obetných darov a potom „nekonečný reťazec“ spievania z JKS na prijímanie. Uplatňuje sa pritom zásada vyslovená ešte v období protináboženského útlaku, že kým jedni prijímajú Sviatosť iní ju oslavujú spevom z Jednotného katolíckeho spevníka. Táto zásada je nesprávna nielen z teologického či pastoračného hľadiska, ale aj z praktického: Spravidla tí istí ľudia, ktorí na začiatku prijímania spievajú z JKS, sa mlčky postavajú do radu na prijímanie, a tí čo neidú na prijímanie, nespievajú vôbec.

Otázka „prepracovania“ alebo „revízie“ Jednotného katolíckeho spevníka. Častým zdrojom informácií o „prepracovaní JKS“ sú programy rozličných zasadnutí alebo zápisnice z nich, iné sa šíria ústnym podaním („v Trnave vraj ktosi robí nový JKS“). Zaujímavé je (a mohlo by to byť aj poučné), že o „prepracovaní“ alebo „revízii“ JKS sa síce hovorí alebo píše už veľa desaťročí, a predsa nie je známy nijaký projekt

Slovenská verzia hymny 50. medzinárodného eucharistického kongresu (Dublin - Írsko, 2012)

SPÁJAŠ NÁS V JEDNO

Hudba: Bernard Sexton

Text: Sr. Blandína Angelovičová OSU

♩ = 70-75

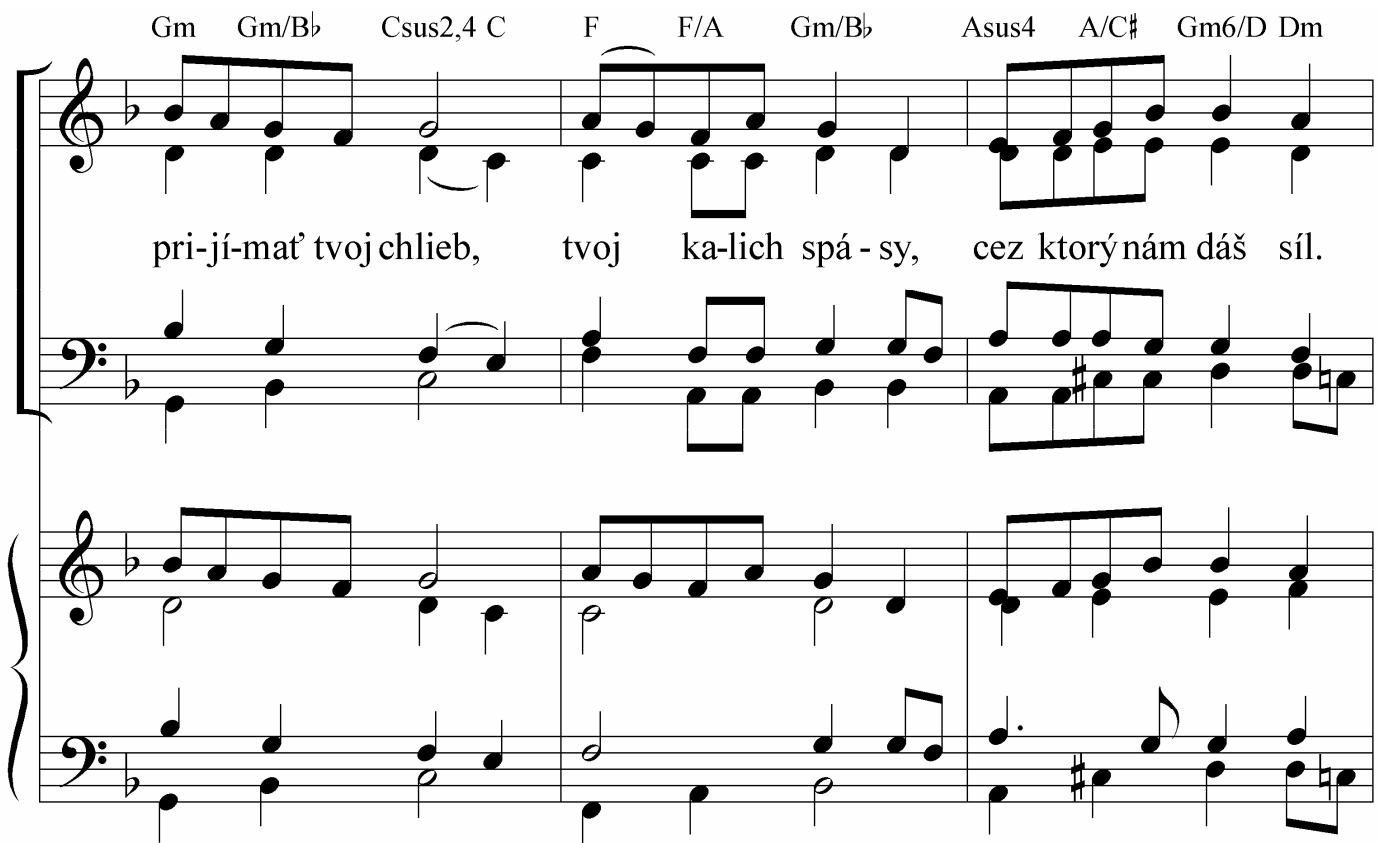
F F/A Gm/B♭ Gm C F9 B♭ F/A Gm Csus2,4 C

Refrén:

F F/A Gm/B♭ C Fsus4 F B♭ Am7 Dm7

Spá - jaš nás v jed - no, spá - jaš nás v te - lo, te - lo, čo sa schá - dza

Gm Gm/B \flat Csus2,4 C F F/A Gm/B \flat Asus4 A/C \sharp Gm6/D Dm

pri-jí-mať tvoj chlieb, tvoj ka-lich spá - sy, cez ktorý nám dáš síl.

B \flat Am7 Dm7 Gm7 C7 1.-6. F C/F B \flat /F C7 (Verše)

Živ nás se-bou, Lás - ka, na - ve - ky.

1. Tu
2. My,
3. Chlieb
4. Chlieb
5. Od -
6. My,

Coda
Dm C

poco rall.

ky. Živ nás se-bou, Lás - ka, na - ve -

rit.

F F/A Gm/B \flat Gm C F9 B \flat sus2 Csus2,4 C Fsus2,4 F

ky.

a tempo *rall.*

Verše:

F B \flat Gm7 C B \flat C/E C7 Dm B \flat Gm

1. Pán už stôl pre-strel nám, kaž - dý z nás tu mies - to
 2. zí - de - ní v ten - to chrám, o - beť Pá - na o - sláv -
 3. lá - ma - ný, dá - va - ný, v ži - vé ú - dy stvár - ni
 4. spá - ja nás, krs - te - ných, po - zva - ných tu hos - tí
 5. chá - dza - me pl - ní chvál s ob - no - ve - nou ra - dos -
 6. krá - ča - júc po ces - tách, v sto - pách tých, čo svä - tí
 (6.) (po kto - rých aj Pat - rik

Csus4 C F F/E Dm Dm2/C

1. má. Tu znie do srdc je - ho
 2. me. On z mŕt - vych vstal, ži - vot
 3. nás. Sme ú - čast - ní na po - sla -
 4. Pán. Tá sláv - nosť pred - zna - me -
 5. ťou. Boh dal sa nám na ol -
 6. sú. Tiež hlá - saj - me dob - rú
 šiel.)

B \flat C/B \flat Am7 Dm E \flat maj Gm/D Csus2,4 C (Refrén)

1. hlas, hlas v ži - vých slo - vách, hlas, čo spá - ja nás.
 2. dal, je na - šou spá - sou, Vy - ku - pi - teľ, Kráľ.
 3. ní byť v Cir - kvi lás - kou, sve - tu zna - me - ním.
 4. ná tú, čo nás ča - ká s tý - mi v ne - be - siach.
 5. tár, po - daj - me d'a - lej sve - tu je - ho Dar.
 6. zvesť: Boh je v nás ži - vý, nech to cí - ti svet.

(Refrén)

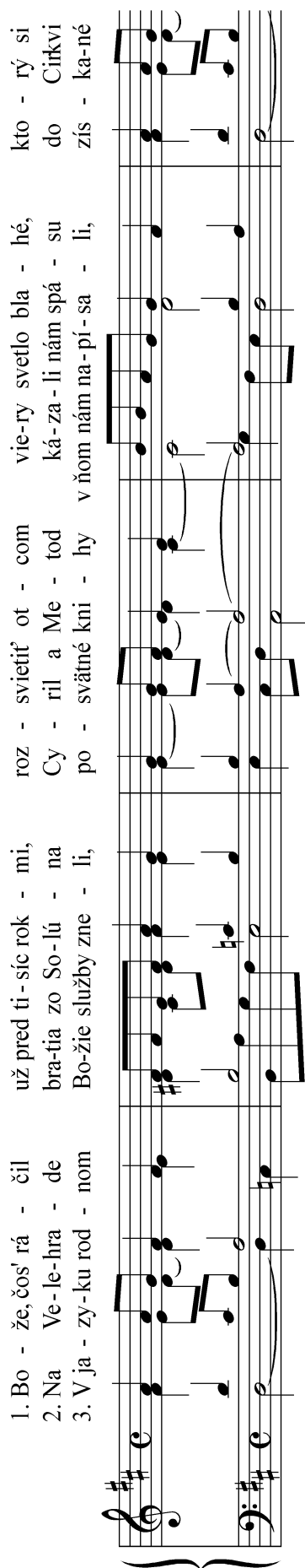
Pripravil: Vlastimil Dufka SJ

BOŽE, ČOŠ' RÁČIL UŽ PRED TISÍC ROKMI

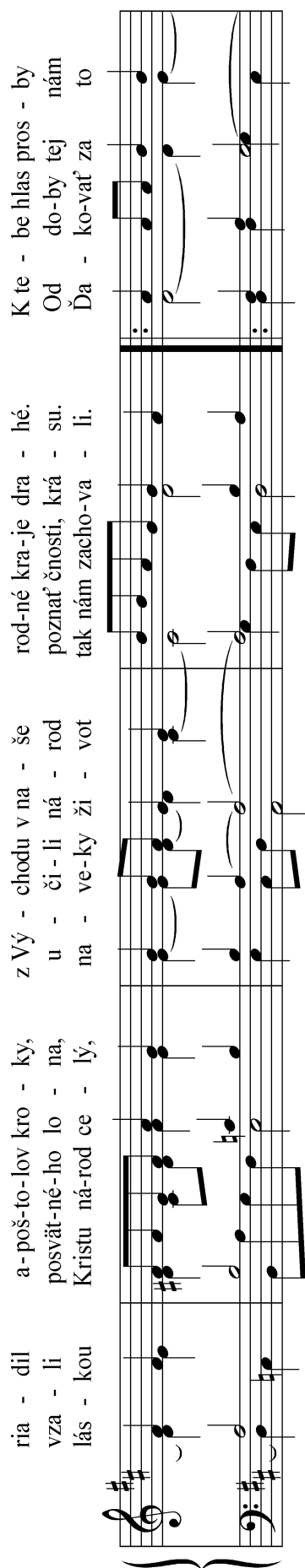
(k sv. Cyrilovi a Metodovi)

V. Šťastný
V. Kment

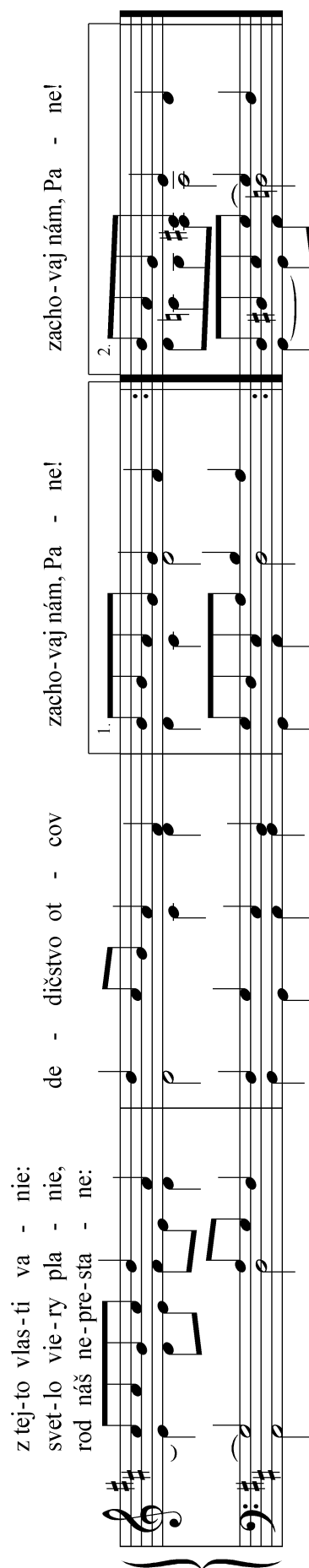
1. Bo - že, čoš' rá - čil roz - svietiť ot - com vie - ry svetlo bla - hé, kto - rý si
 2. Na Ve - le - hra - de Cy - ril a Me - tod ká - za - li nám spá - su do Cirkvi
 3. V ja - zy - ku rod - nom po - svätine kni - hy v ňom nám na - pí - sa - li, zís - ka - né

ria - dil a - poš - to - lov kro - ky, z V ý - cho - du v na - še rod - né kra - je dra - hé. K te - be hlas pros - by
 v za - li posvä - t - né - ho lo - na, u - či - li ná - rod poznať č - nos - ti, krá - su. Od do - by tej nám
 lás - kou Kri - stu ná - rod ce - lý, na - ve - ky ži - vot tak nám zach - o - va - li. Ďa - ko - vať za to

z tej - to vlas - ti va - nie: de - dič - stvo ot - cov zach - o - vaj nám, Pa - ne!
 svet - lo vie - ry pla - nie, zach - o - vaj nám, Pa - ne!
 rod náš ne - pre - sta - ne: zach - o - vaj nám, Pa - ne!

Ó, BOŽE, DARCA DAROV

(k sv. Cyrilovi a Metodovi)

Text: Július Chalupa

Melódia: J. A. Fabian

Organový sprievod: Štefan Olos, SDB

Sólo (zbor)

1. Ó, Bo-že, dar-ca da-rov, ob - da-ruj nás, keď ol-tár
2. Od predkov našich cez nás slá - va ti buď! V nás cez po -

3. O - tec, Syn, v Duchu lás-ky Boh je-den ste a vie-ra
4. Prá - cu rúk našich k chlebu pri - dá-vaj - me, u - tr - pe -

sme my, Kristus o - beť a kňaz. Nech tvo-ja lás-ka na - šu
tomkov našich slá - va ti buď! Slá - va ti za to, Bo-že,

nás dví-ha k vám, pre - to pros - me: Nech vie-rou v Bo-ha ná-rod
nie zas k ví-nu pri - miešaj - me. Keď chlieb a ví-no v Krista

roz - hrieva zas a zmení tak ži-vot náš.
slá - va ti buď, že tvoříš nás v nový ľud.

náš mocnie v nás a jed-no ta v láske zas.
pre - me-ní kňaz, Boh s Kristom prij - me aj nás.

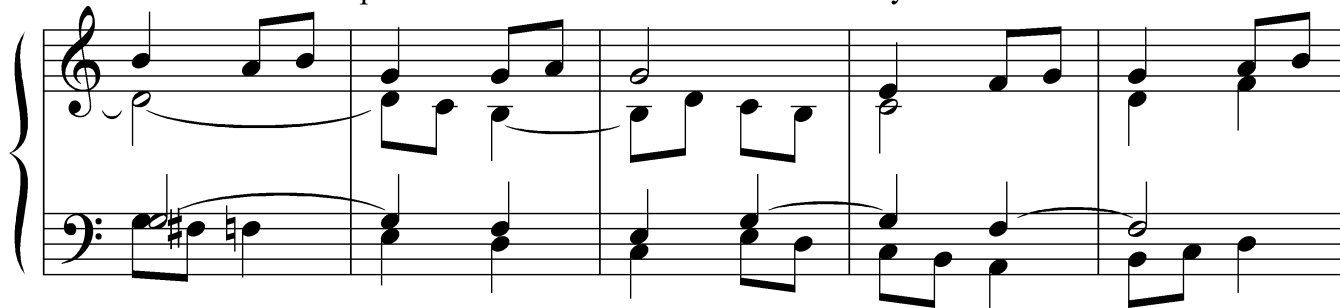
Lud

Ref.: Náš ná-rod ctí te - ba pod Ta-tra - mi, za - chovaj

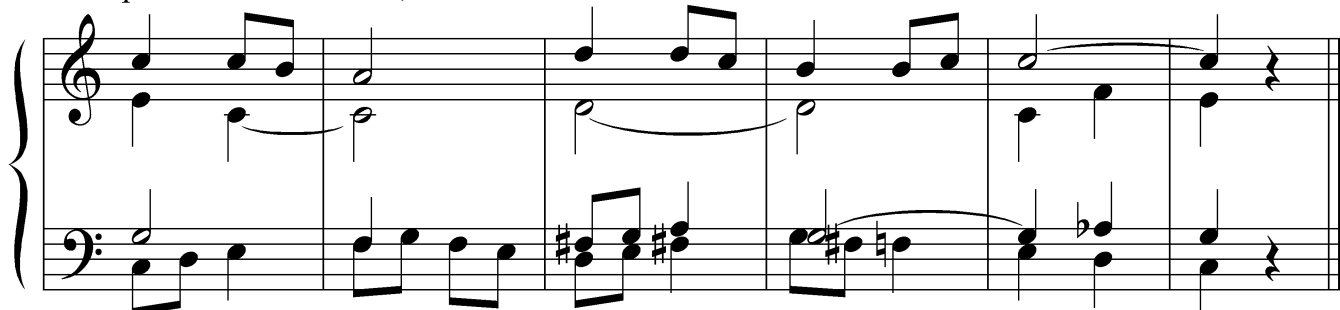
Musical notation for the first system, including vocal line and piano accompaniment. The vocal line consists of eighth and quarter notes. The piano accompaniment features a steady eighth-note bass line and chords in the right hand.

a chráň ho pred hrozba - mi! Cy - ril a Me - tod ťa

Musical notation for the second system, including vocal line and piano accompaniment. The vocal line continues with eighth and quarter notes. The piano accompaniment maintains the same rhythmic pattern.

pri - niesli k nám, de - dičstvo: vie - ru nám chráň!

Musical notation for the third system, including vocal line and piano accompaniment. The vocal line concludes with a final note and a fermata. The piano accompaniment ends with a final chord and a fermata.

takého „prepracovania“, ani koncept, ani odôvodnenie takého „prepracovania“, ani sa to ešte v rozumnej miere nikomu nepodarilo. Nie je známa ani nijaká organizácia ani združenie, ktoré by sústreďovalo záujemcov o „prepracovanie“ alebo „revíziu“ JKS. Možno niektorí, ktorým napadlo, že by bolo treba čosi také urobiť, ani nevedia, že v minulosti to napadlo už aj iných. Je možné, že za predstavou „prepracovania“ JKS sa u niekoho skrýva nostalgia nad krásnymi časmi v minulosti, keď ľud slovenský prekrásne spieval z JKS. Nieкто si možno všimol, že s chrámovým spevom nie je čosi v poriadku a pretože JKS je najspomínanejším spevníkom, treba ho „prepracovať“, aby sa zjedнала náprava. Možné je aj to, že niektorí ľudia (najmä časť kléru) si mylia JKS s liturgickým spevníkom.²²

Zmeny, „prepracovania“ či „revízie“ JKS v minulosti. V rozličných vydaniach JKS sa vyskytlo už veľa všelijakých zmien, snáď „revízií“, dosť problematických. Niektoré zmeny boli motivované ideologickými dôvodmi (napríklad v 50. vydaní JKS chýba prekrásna hymnická pieseň Mikuláša Schneidra-Trnavského č. 524 *Bože, čož ráčil slovenskému rodu*, slovenská hymna pre chrám). Inde si nieкто pridala nejakú populárnu pieseň (napríklad anglickú *Nearer, My God, to Thee, Blíž k tebe, Bože môj*, jej poznanie sa nedávno rozšírilo vďaka filmu *Titanic*, dokonca s chybným údajom „M.Sch. T.“, a tak vypadla hodnotnejšia slovenská pieseň č. 521 *Zdroj múdrosti, Bože v nebi*). Nieгде sú zmenené texty (napríklad v JKS znotovanom z roku 1993 je pod č. 526 iný slovenský preklad hymnu *Te Deum*, v ktorom vyznanie

Te Deum laudamus [Teba Boha chválime] významovo kleslo na obyčajné zastaralé slovenské oslovenie *Teba, Bože, chválime*). Nieгде sú vynechané všetky latinské spevy vrátane *Pange lingua* a *Tantum ergo*, hoci v JKS nemajú nijaký slovenský preklad²³ (napríklad v JKS znotovanom z roku 1993). Zrejme si nejaký redaktor myslel, že v katolíckej Cirkvi je už zrušená latinčina. Alebo sú vynechané nadpisy častí omše, ku ktorým sa majú jednotlivé slohy piesne spievať. Výsledkom týchto zmien je chaos, ľudia začínajú simultánne spievať rozličné slohy piesne alebo radšej nespievajú vôbec.

Konkurencia voči JKS. Treba pripomenúť, že JKS má konkurenciu nielen v obnovennej liturgii. Oveľa zložitejším problémom je uplatnenie spevov typu gospel v rámci omšovej liturgie. Mnohí ľudia možno ani nevedia, že piesne JKS mali v minulých storočiach porovnateľné spoločenské postavenie ako dnes piesne typu gospel. Tendencia spontánneho presadzovania sa tohto novšieho typu spevov trvá už takmer päťdesiat rokov, na Slovensku je obzvlášť živá a zasahuje už viacero generácií kléru i veriacich. Táto tendencia má taktiež svojich protagonistov, pravdepodobne oveľa viac, než JKS. Konkurenciou k spevu z JKS je aj zvyk kombinovať omšu s predvádzaním diel svetovej hudby z obdobia tridentskej liturgie. Všetky tieto javy sú v rámci Cirkvi už dávno odborne vyhodnotené v rámci ich vlastnej dialektiky.

Súčasný stav problematiky

Politické súvislosti. V desaťročiach totality štátna moc zneužila rigidný postoj k JKS na brzdenie pozitívneho rozvoja života Cirkvi. Dnes sa aktivizujú prívrženci JKS na základe možností v demokratickom režime. Cirkev nemá právo brániť nikomu, kto chce nejakým spôsobom prezentovať vysokú kultúrnu

²² Naznačuje to napríklad heslo „spevník“ v *Teologickom a náboženskom slovníku* (Štefan Vragaš a kol., SSV Trnava, 2008, s. 278). Spomína sa tu „prvý slovenský spevník“ *Cantus Catholici* z roku 1655 a „ďalšie liturg. spevníky“, a nakoniec je veta, že Jednotný katolícky spevník „splňa požiadavky liturg. obnovy Druhého vatikánskeho koncilu“. Tieto tvrdenia sú chybné, nie sú pravdivé, nemali byť publikované v „teologickom“ slovníku. Zo starých slovenských kancionálov sa k predstave liturgického spevníka najviac priblížilo *Manuale Musico-Liturgicum* Františka Žaškovského z roku 1853 s jednoduchými spevmi gregoriánskeho chorálu, čo už anticipovalo neskoršie motu proprio pápeža Pia X. z roku 1903 a jeho ideál priblížiť ľudu gregoriánsky chorál.

²³ Všetky tieto nedostatky celkom prirodzene rieši Liturgický spevník. Napríklad keby pri obradoch Svätého týždňa mali veriaci tenký zošitok Liturgického spevníka III, mali by tam všetky jemu prislúchajúce spevy stanovené Rímskym misálom, aj stručné a vecné vysvetlenie obradov, dokonca aj čísla piesní z JKS, ktorými možno predpísané spevy prípadne nahradiť.

a umeleckú hodnotu JKS.

Pozitíva. Na Slovensku sa vytvorila široká skupina odborníkov na liturgickú hudbu. Sú to ľudia, ktorí sa dobre orientujú v problematike súčasných trendov kultúrneho a civilizačného rozvoja spoločnosti.

Negatíva. Možno konštatovať nízky status hudobného umenia v súčasnej masmediálnej, konzumnej či postindustriálnej spoločnosti a všeobecný úpadok spoločenského spevu

(nielen v kostoloch). Najväčším problémom pri zaradovaní piesní JKS do obnovenej liturgie je aktuálnosť či neaktuálnosť ich textov.

Riešenie. Problematika liturgie patrí do kompetencie KBS. Vecne prislúcha do záujmu jej Liturgickej komisie a otázky liturgického spevu do jej Hudobnej komisie. Stále však platí, že za liturgiu na Slovensku zodpovedá Konferencia biskupov Slovenska ako celok.

O Requiem Giuseppe Verdiho

Vatikán. V sobotu podvečer sa vo vatikánskej Aule Pavla VI. konal koncert, ktorého sa zúčastnil Benedikt XVI. spolu so synodálnymi otcami. Pozvaní boli aj klienti rímskej diecéznej charity. Koncert venoval nemecký dirigent a skladateľ Enoch zu Guttenberg. Bavorský zbor Chorgemeinschaft Neubeuern predviedol Requiem Giuseppe Verdiho. Na záver koncertu oslovil všetkých prítomných Benedikt XVI., pripomenul, že skladateľ skomponoval svoje dielo na pamiatku významného talianskeho spisovateľa Alessandra Manzoniho, ktorého si vážil a obdivoval. Veľký skladateľ chcel vytvoriť dielo, ktoré by bolo vrcholom jeho hudobnej tvorby ako odpoveď na duchovnú potrebu, ktorú v ňom vyvolal kontakt s ľudským a kresťanským rozmerom talianskeho spisovateľa. Benedikt XVI. potom povedal: „Giuseppe Verdi strávil svoj život hľbaním o ľudskom srdci; vo svojich dielach odhaľoval drámu ľudskej situácie: za pomoci hudby, príbehov a rozmanitých postáv. Jeho opery sú plné nešťastných, prenasledovaných osôb a obetí. Tento tragický prístup k ľudskému osudu vystupuje tiež v jeho Messa da Requiem. Dotýkame sa tu nevyhnutnej reality smrti a základnej otázky transcendentného sveta, a Verdi, oslobodený od javiskových prvkov, vyjadruje len za pomoci slov katolíckej liturgie a hudby celý register ľudských citov súvisiacich so životným skonom: úzkosť človeka vzhľadom k jeho krehkej prirodzenosti, pocit vzbury voči smrti a hrôza na prahu večnosti. Táto hudba vyzýva k zamysleniu nad poslednými skutočnosťami prostredníctvom všetkých stavov ľudskej duše a ľudského srdca v kontrastnom rade foriem, tónov a farieb, s ktorých sa striedajú dramatické momenty s melodickými, poznamenanými nádejou.

Giuseppe Verdi, ktorý sa v jednom slávnom liste nakladateľovi Ricordimu označil za „tak trochu ateistu“, napísal omšu, ktorú vnímame ako veľkú prosbu k Večnému Otcovi v snahe prekonať beznádejný krik tvárou tvár smrti a nájsť znovu túžbu po živote, ktorá sa stáva tichou a cielenou modlitbou: „Libera me Domine“. Verdiho Requiem sa vskutku začína molovým taktom, ktorý akoby zostupoval až na hranicu ticha – pár tónov violončiel v pianissime a s tlmidlom – a končí sa vrcholnou invocáciou k Pánovi „Libera me“. Táto hudobná katedrála je akýmsi hudobným znázornením duchovnej drámy človeka tvárou tvár Všemohúcemu Bohu, človek, ktorý nemôže uniknúť večnej otázke o svojej vlastnej existencii.

Po kompozícii svojho Requiem Verdi prežil akési druhé skladateľské obdobie, ktoré sa zavŕšilo opäť náboženským dielom Pezzi Sacri. Je znamením jeho duchovného nepokoja, znamením toho, že túžba po Bohu je vpísaná do srdca ľudskej bytosti, pretože naša nádej spočíva v Pánovi. „Qui Mariam absolvisti, et latronem exaudisti, mihi quoque spem dedisti“, počuli sme: „Ty, ktorý si odpustil Márii Magdaléne a vyslyšal si dobrého lotra, mne si daroval nádej“. Veľká hudobná freska v nás obnovuje istotu slov svätého Augustína: „Inquietum est cor nostrum, donec requiescat in te“. Nespokojné je naše srdce, kým nespočinie v Tebe“ (Vyznania, I,1)“.

Povedal pápež v talianskej časti svojho poďakovania na záver koncertu. (mig)

Z časopisu *Psalterium* č. 5/2010, s. 7 so súhlasom redakcie preložil Mario Sedlár

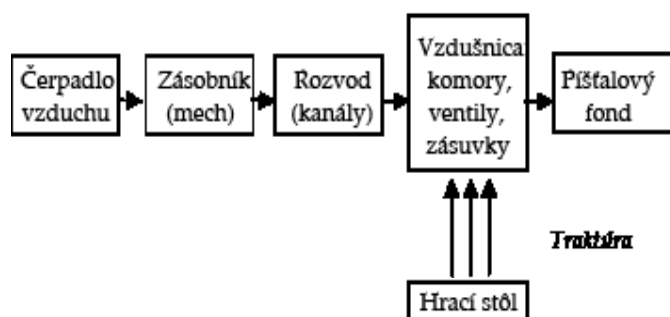
Nástrojová časť historických organov – konštrukcia a princíp činnosti

PETER FRANZEN

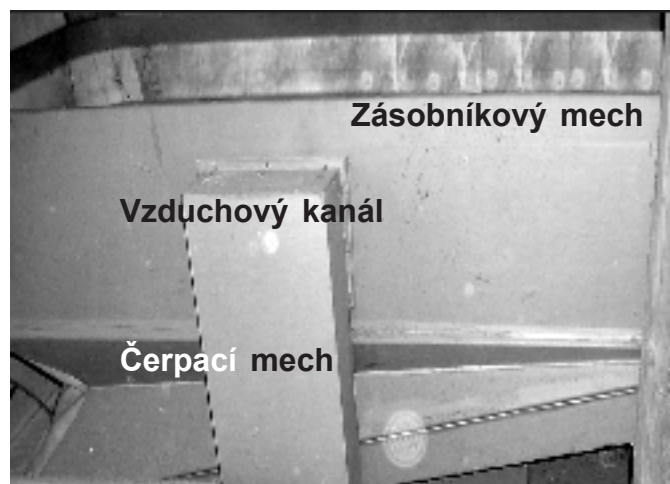
Grécke slovo *organon* znamená *nástroj*. Píšťalový organ je v rodine hudobných nástrojov najväčší, patrí do skupiny mechanizovaných aerofónov. Pod pojmom *nástrojová časť organa* rozumieme všetko to, čo je nezastupiteľné pri generovaní tónov: čerpací a zásobníkový mech, rozvod vzduchu, vzdušnice, ventily, zásuvky, hrací stôl, traktúra, píšťaly a podobne.

K nástrojovej časti nepatrí napr. organová skriňa, figurálna výzdoba či dekoratívne drevorezby.

1. Princíp činnosti organa ukazujú nasledovná schéma:

2. Vzduchové hospodárstvo organa pozostáva z čerpadla vzduchu (šliapací klinový mech, prípadne dvojica mečov s remeňmi na ťahanie), zo zásobníkového mecha a vzduchových kanálov.

Plavákový mech (obr. hore) má pevné bočné steny, magazínový mech má bočné steny zložené z pohyblivých segmentov vzájomne spojených pruhmi kože.

Vo väčších organoch sa vyskytujú aj tzv. vyrovnávacie mechy; sú pomerne malé a ich plavák má miesto závaží pružiny. Zamedzujú kolísaniu tlaku, ktoré pri náhlych zmenách odberu vyvoláva dynamika prúdiaceho vzduchu.

Riziká spojené s nesprávnou inštaláciou elektrického pohonu:

- ventilátor, ba niekedy aj mech umiestnený v oddelenom priestore s odlišnou klímou;
- ventilátor pripojený bez regulátora tlaku (ten nebol v minulosti pri obsluhu kalkantami potrebný).

Regulátor tlaku (obrázok vpravo) je pomocou lanka spojený s plavákom mecha. Keď plavák dosiahne hornú polohu, regulátor obmedzí prívod vzduchu z ventilátora do mecha.

Tlak vzduchu v historických organoch sa po-

hybuje v rozpätí približne od 50 do 80 milimetrov vodného stĺpca.

3. Traktúra organa je systém, ktorý prenáša pohyb od klávesov k tónovým ventilom (**tónová traktúra**) a od registrových manúbríí k zásuvkám, resp. k registrovým ventilom (**registrová traktúra**). Väčšina súčiastok traktúry vykonáva ťažný pohyb. Latinské slovo *tractor* znamená ťahač. V minulosti sa používala výlučne mechanická traktúra (*mechanika – pohyb telies*). Až v druhej polovici XIX. storočia vývoj dospel k pneumatickej (tlakovzdušnej) a neskôr aj k elektromagnetickej traktúre. Mechanická traktúra sa dá aj bez nazretia do útrob nástroja ľahko identifikovať: pri stláčaní klávesov počuť klepot, aj keď je organ vypnutý. Ak má organ mechanickú traktúru, je pravdepodobne starší ako sto rokov.

Stláčaním klávesov sa uvádzajú do pohybu **abstrakty** – subtílné dimenzované tiahla, zväčša z mäkkého dreva. Malá hmotnosť a malá zotrvačnosť abstraktov dovoľuje rýchlu hru. Počet abstraktov je odvodený od počtu klávesov.

Uholníky menia smer pohybu abstraktov o 90°, najčastejšie z vertikálneho na horizontálny alebo naopak. Vykonávajú otočný pohyb v malom uhle, len asi 30°. Vyskytujú sa v tónovej i registrovej traktúre. Malé uholníky tónovej traktúry sú zvyčajne z ocelového plechu, väčšie uholníky registrovej traktúry môžu byť z listnatého dreva alebo železné, kované. Z obrázku vidno použitie uholníkov v registrovej traktúre.

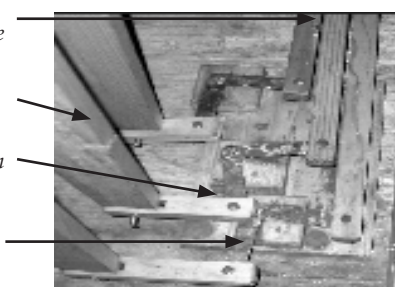
Vertikálne abstrakty

Tiahlo registrovej traktúry so zakončením v hracom stole

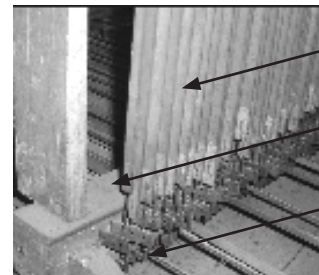
Dvojramenná páka s otočným čapom

Krátke tiahlo medzi uholníkom a pákou

Železný kovaný uholník (vykonáva otočný pohyb).

Skupina uholníkov, ktoré patria k tónovej traktúre, býva uložená na spoločnom hranole. Ich počet zodpovedá počtu klávesov. Uloženie je pomerne husté; odstupy medzi jednotlivými uholníkmi totiž zodpovedajú rozloženiu klávesov.

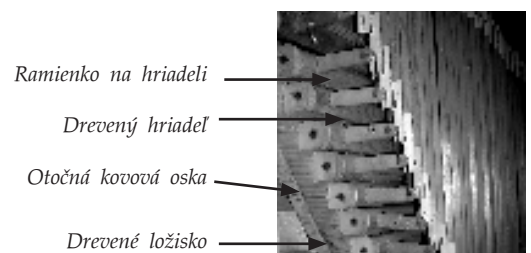

Vertikálne abstrakty

Hranol s uholníkmi

Uholníky z ocelového plechu

Hriadele – podobne ako uholníky – vykonávajú torzný pohyb. Bývajú drevené, ojedinele kovové. Často sú združené na hriadeľovej doske, tzv. hriadeľnici (obr. vpravo).

Ramienko na hriadeľi

Drevený hriadeľ

Otočná kovová oska

Drevené ložisko

4. Registrová traktúra prenáša pohyb od manúbríí k registrovým zásuvkám. Pracuje na rovnakom princípe ako tónová traktúra; pohyb sa prenáša sústavou pák, tiahel, uholníkov a torzných hriadeľov. V porovnaní s tónovou traktúrou je dimenzovaná na väčšie zaťaženie.

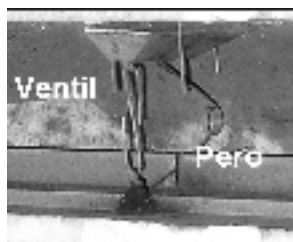
Registrové manúbrium (najstaršie nástroje mávajú železné páky)

Tiahlo manúbríia fixované v páke pomocou čapu

5. Zásuvková vzdušnica dostala svoj názov podľa *registrových zásuviek*, pomocou ktorých sa zapínajú a vypínajú registre. Zásuvky sú posuvné lišty z tvrdého (obyčajne dubového) dreva so sústavou otvorov, ktorých počet sa zhoduje s počtom klávesov. Ak sa sústava otvorov v zásuvke prekrýva s rovnako vrátnou sústavou na vzdušnici, register je zapnutý, čiže pri stlá-

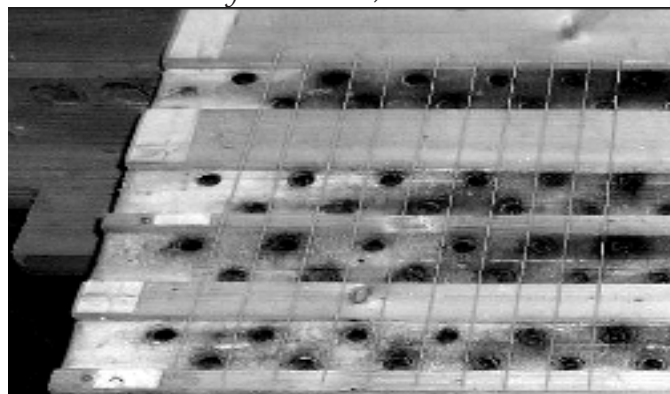

čani klávesov sa ozýva príslušný píšťalový rad. Ak je zásuvka v polohe, v ktorej sa sústavy otvorov neprekrývajú, register sa neozýva, ani keď sa klávesy stláčajú a

ventily sú pod tlakom.

V nástrojoch so zásuvkovou vzdušnicou sa po-užívajú ploché tónové ventily. Ich počet sa zhoduje s počtom klávesov. Sú zhotovené zo smrekového dreva (kvôli menšej hmotnosti), činnú plochu majú polepenú kožou (ovčou usňou) a v zatvorenej polohe ich pridržávajú *ventilové perá* (pružiny). Lichobežníkový profil ventilov zlepšuje ich obtekanie prúdiacim vzduchom. Ventily sú uložené vo ventilovej komore; tá je obyčajne prístupná po vyňatí krytu z prednej časti sokla.

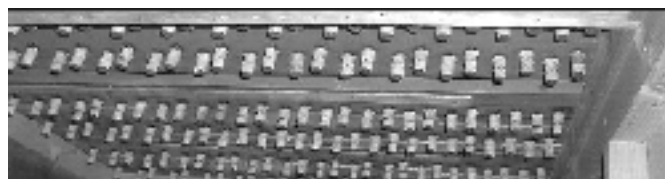
Zásuvková vzdušnica je priehradkami rozdelená na komory, ktorých počet zodpovedá počtu klávesov. Každá komora má svoj ventil. **Hovoríme o vzdušnici s tónovými kancelami (komorami).** (Čiary na obrázku dole vyznačujú rozloženie tónových komôr.)

V mnohých prípadoch sa dá zásuvková vzdušnica rozpoznať podľa pohybu manúbrií: ich dráhy sú pomerne dlhé, odpor je v celom rozsahu približne rovnaký, pohyb je vláčný, pri prudkom zatvorení sa neozve zaklapnutie.

6. Kuželková vzdušnica dostala názov podľa ventilov, ktoré majú tvar kuželky. Začala sa používať v polovici XIX. storočia. **Je to vzdušnica s registrovými kancelami**, pretože je priehradkami rozdelená na toľko komôr – nazývajú sa **kancely** –, koľko je registrov. Počet ventilov je daný súčinom počtu registrov a počtu klávesov, čiže ventilov je oveľa viac ako v porovnateľne veľkej zásuvkovej vzduš-

nici. Spodný pohľad na vzdušnicu po odňatí traktúry, z ventilov vidno len tzv. „oriešky“:

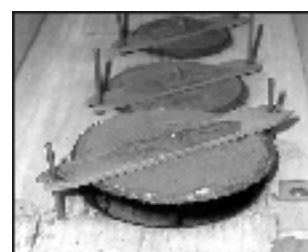
Ventily sú v radoch za sebou, každý rad patrí jednému tónu. Stlačením klávesu sa pomocou tónovej lišty zdvihnú (otvorí) kuželkové ventily príslušného radu (tónu), bez ohľadu na to, koľko registrov je zapnutých.

Registre sa zapínajú pomocou veľkých ventilov, ktoré otvárajú prívod vzduchu do registrových komôr. Počet komôr je zhodný s počtom registrov. Registrové ventily sú podobné plochým ventilom, aké poznáme zo zásuvkovej vzdušnice, ibaže sú podstatne väčšie. Pocit z ovládania manúbrií je iný ako na zásuvkových organoch: dráhy sú kratšie, odpor sa pri vyťahovaní postupne zväčšuje a pri prudkom spätnom pohybe manúbria sa ozve zaklapnutie registrového ventilu.

Ak chceme spoľahlivo rozpoznať kuželkovú vzdušnicu, je potrebné vojsť so podstavca organovej skrine. Pri pohľade odspodu prezrádzajú kuželkovú vzdušnicu s mechanickou traktúrou tónové lišty pod každým tónom (obrázok dole). Funkciu tónových lišt niekedy plnia hriadele s ramienkami; počet ramienok zodpovedá počtu registrov.

Kuželky sú viditeľné iba po vyňatí píšťalového fondu a otvoreni vzdušnic. Zhora ich prezrádzajú tzv. „motýliky“ a vodiace kolíky (obrázok vpravo).

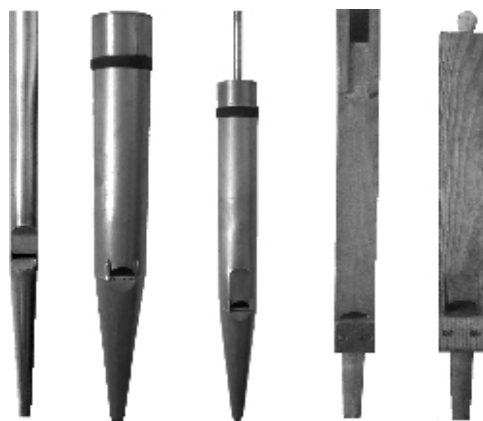
7. **Píšťalový fond** organa sa delí na registre. **Register** je súbor píšťal tvoriacich chromatickú škálu, pričom píšťaly sa líšia veľkosťou (resp. výškou tónu), ale zhodujú sa vo farbe tónu, pretože sú z rovnakého materiálu, majú podobné proporcie (menzúry, teda pomery priemeru a dĺžky) a pod.

Píšťaly stoja na píšťalniciach. **Píšťalnice** (obr. dole) pozostávajú z viacerých vzájomne zglejených vrstiev dreva. Spodné plochy priliehajú k vzdušnici, na vrchných plochách sú sedlá, v ktorých sú usadené píšťaly. Vo vnútri píšťalnic sú vzduchové kanály.

Menšie píšťaly držia vo vertikálnej polohe lavičky, väčšie píšťaly sú uchytené na vešiakoch.

Organové píšťaly sú v prevažnej miere kovové (zliatina Sn-Pb, tzv. organový kov), v menšej miere drevené (listnaté a ihličnaté drevo). Kovové píšťaly môžu byť cylindrické (majú valcové telo), kónické (smerom dohora sa zužujú) a lievikovité (smerom dohora sa rozširujú). Píšťala stojí na píšťalovej nohe – to je názov pre kuželovitú spodnú časť. Špička píšťalovej nohy má otvor, ktorým prúdi vzduch. Píšťalovú nohu zhora uzatvára jadro píšťaly, ktoré je vložené v mieste obvodového zvaru. Zvar neuzatvára celý obvod jadra: medzi spodnou perou (lábiom) a úkosom na jadre je štrbina, ktorá usmerňuje vzduch na hornú peru. Časť píšťaly od jadra vyššie sa volá telo. Telo je zakončené ústím píšťaly. Ústie píšťaly môže byť otvorené, kryté alebo polokryté. Ladenie píšťaly sa robí zmenou jej účinnej dĺžky, a to buď deformáciou ústia, ladiacim zvitkom alebo posunutím klobúka na krytých píšťalách.

Druhy píšťal (dole): otvorená kovová, krytá kovová, polokrytá kovová, otvorená drevená, krytá drevená. **Spôsob ladenia:** zvitkami (novšie organy), deformáciou ústia (historické organy).

Krátka veľká oktáva starých nástrojov (do zač. XIX. stor.), chromatická veľká oktáva.

Zo zasadnutia Hudobnej subkomisie liturgickej komisie Konferencie biskupov Slovenska

AMANTIJUS AKIMJAK

Spoločnou modlitbou zasadnutie dňa 21. 2. 2012 v Ružomberku otvoril a ďalej viedol:

1. J. E. Mons. Dr. Andrej Imrich, biskup, predseda HS LK KBS, 053 04 Spišské Podhradie, RKBÚ, Spišská Kapitula 9, 053/4502207, fax: 053/4502208, imrich@kbs.sk

Okrem neho boli prítomní:

2. Prof. PhDr. ThDr. Amantius Akimjak, PhD., tajomník HS LK KBS, 053 02 Klčov 27, RKFÚ, tel/fax: 053/4592496, 0905/494370, amo@stonline.sk (SP).

3. Prof. ThDr. Ing. Mons. Anton Konečný, PhD., 042 03 Košice, Kňazský seminár sv. Karola Boromejského, Hlavná 91, 055/6836370, 0905/714733, konecny@ktfke.sk (KE) ospravedlnil sa.

4. Prof. PhDr. Juraj Lexmann, ArtD., 841 01 Bratislava, Jadranská 33, tel.: 02/64288974, juraj.lexmann@savba.sk (BA) ospravedlnil sa.

5. Doc. ThDr. ArtLic. Rastislav Adamko, PhD., 034 01 Ružomberok, Nám. A. Hlinku 56/1, 0918/722110, Rastislav.adamko@ku.sk (RV).

6. Doc. Dr. Ján Velbacký, PhD., 042 03 Košice,

Kňazský seminár sv. Karola Boromejského, Hlavná ul. 91, velbacky@ktfke.sk (KE).

7. Doc. ThDr. PaedDr. Martin Štrbák, PhD., O.Praem., 042 03 Košice, Kláštor Premonštrátov, Hlavná 102, 0918/722124, Martin.strbak@gmail.com (REH) ospravedlnil sa.

8. Mgr. Rastislav Podpera, PhD., 841 05 Bratislava, Pribišova 3, 0918/814636, rastislav.podpera@gmail.com (BA).

9. ThDr. Vlastimil Dufka, PhD., SJ, 814 99 Bratislava, Františkánske nám. 4, PO. Box 173, tel.: 0908/909431, vlastodufka@gmail.com (REH).

10. ThDr. Štefan Tuka, PhD., 027 55 Dlhá nad Oravou, RKFÚ, tel.: 043/589 42 86, 0905/938800 faradlha@orava.sk (SP) ospravedlnil sa.

11. ThDr. PaedDr. Rastislav Polák, PhD., 048 01 Rožňava, RKFÚ, Betliarska 1, 058/734 13 03, 0905/850290, rasto.polak@gmail.com (RV) ospravedlnil sa.

12. ThDr. Igor Hanko, PhD., 949 05 Dolné Krškany, RKFÚ, 037/7414952, 087/741 49 52, hanko@ksnr.sk (NR) ospravedlnil sa.

13. Mgr. art. Stanislav Šurín, 917 00 Trnava, Parašutistov č. 4, tel.: 033/5447536, 0905/269971, stanislav.surin@ku.sk (TT).

14. Mgr. art. Martin Uhrik, 934 01 Levice, RKFÚ, ul. Svätého Michala 43, 0813/6222424, 0908/826743 uhrik@gmail.com (BB).

15. Mgr. art. Marián Gregor, 962 31 Sielnica 231, RKFÚ, gregor.marian@gmail.com (BB).

16. Mgr. Juraj Zolcer, 936 01 Šahy, RKFÚ, Školská ul. Č. 7, 0812/741 10 83, 0908/448127, jorgejuh@gmail.com (BB).

17. Mgr. Peter Franzen, organár – člen HS DLK, 058 01 Poprad, Rastislavova 3484/12, 0908/056612, peterfranzen6@gmail.com (SP).

18. Vdp. Štefan Fábry, 013 13 p. Rajecké Teplice, RKFÚ Konská, tel.: 0908/690387, stefan.fabry@zoznam.sk (ŽI) ospravedlnil sa.
19. Mgr. Vladimír Kopec, Oponice, vladokopec@gmail.com (NR)

PROGRAM

Zasadnutie HS LK KBS sa uskutočnilo na Ústave hudobného umenia, vedy a sakrálnnej hudby PF KU v Ružomberku, na Hrabovskej ceste č. 1, na 2. poschodí, v zasadačke s nasledovným programom:

1. Správa o činnosti LK KBS

Správu o činnosti LK KBS predniesol J. E. Mons. Dr. Andrej Imrich a prof. Amantius Akimjak, ktorí sa zúčastnili na poslednom stretnutí LK KBS v Košiciach. Členovia LK KBS tam prerokovali s riaditeľom SSV Mons. Vendelínom Plevom otázky týkajúce sa vydávania textov piesní – najmä sekvencií – v spevníkovej časti modlitebnej knižky Jednotný katolícky spevník. Prítomní sa na stretnutí dohodli, že texty piesní, ktoré sú pôvodne sekvenciami sa majú v spevníku uvádzať nasledovne pôvodné texty s pôvodnými nápevmi (napr. JKS 209) a nové texty, prevzaté z Lekcionárov, sa majú uvádzať v modlitebnej knižke hneď za nimi (s označením napríklad JKS 209/). V Kancionáli sa budú nachádzať na osobitnom mieste v dodatku, alebo tam bude odkaz na stranu v Liturgickom spevníku, kde je nový text zhudobnený s novým (alebo pôvodným gregoriánskym) nápevom. Podobne nemožno meniť texty piesní z JKS bez prerokovania v HS LK KBS a bez schválenia predsedom LK KBS. Riaditeľ SSV v Trnave na tomto stretnutí prehlásil, že pri najbližšom vydaní kancionála a modlitebnej knižky JKS dá HS LK KBS skontrolovať sporné časti.

Ďalej sa na celoslovenskom rokovaní LK KBS dohodlo, že sa budú pripravovať reedície *Spoločných modlitieb* veriacich, najmä jej I. časti, ktorá je už rozpredaná, ďalej Modlitebníka, ktorý sa má vydať v dvoch častiach (napr.

pobožnosti a adorácie) Obrady sviatosti manželstva, Obrady krstu detí a pripravuje sa liturgická kniha Eucharistická úcta mimo svätej omše, ktorá zatiaľ v slovenčine nevyšla. HS LK KBS bola vyzvaná, aby k týmto knihám pripravila hudobnú časť. V tlači je už nová liturgická kniha Obrady pomazania chorých a pastoračná starostlivosť o nich a bude sa distribuovať do jednotlivých farností na Slovensku. V tejto knihe hudobná časť zatiaľ nebude, avšak HS LK KBS ju môže pripraviť do druhého vydania najmä pre sv. omše spojené s vysluhovaním sviatosti pomazania chorých. (Návrhy pre prípravu týchto spevov od jednotlivých členov HS LK KBS, ale aj od ďalších záujemcov môžu byť zasielané do HS LK KBS Spišská Kapitula 9, 053 02 Spišské Podhradie.

2. Správa o prácach na nových Liturgických spevoch

O práci na nových liturgických spevoch boli prítomní informovaní jednak z listov, ktoré k tejto záležitosti zaslali prof. Juraj Lexmann a Mons. Anton Konečný, ale aj z informácii, ktoré na stretnutí ústne predniesli prof. Amantius Akimjak, doc. Rastislav Adamko, doc. Ján Velbacký, dr. Rastislav Podpera, dr. Vlastimil Dufka a Mgr. Peter Franzen. Po diskusii na túto tému sa dohodol nasledovný postup:

3. Plán prác na hudobnom spracovaní nových liturgických kníh

- Texty piesní z JKS sa zatiaľ meniť nebudú, nejednotnosti však treba pomôcť riaditeľovi SSV v Trnave pri súčasnom vydávaní Jednotného katolíckeho spevníka pre ľud, ale aj pre organistov odstrániť. (zodpovedný prof. Amantius Akimjak)
- Treba pripraviť direktórium pre kantorov a organistov. Pri práci možno vychádzať z toho čo je uvedené v direktóriu doteraz, ale aj z ďalších nových štúdií napr. od prof. Antona Konečného, prof. Juraja Lexmanna, prof. Amantia Akimjaka, doc.

- Rastislava Adamka, Dr. Rastislava Podpera a ďalších. (zodpovedný Mgr. Rastislav Podpera, PhD.)
- Na novom liturgickom spevníku treba pracovať nasledovne: Prof. Jurajovi Lexmannovi a prof. Antonovi Konečnému pri adventných a vianočných spevoch má pomôcť prof. Amantius Akimjak. Do septembra 2012 majú pripraviť časť procesiové liturgické spevy na advent a Vianoce. Na pôstnych a veľkonočných spevoch má pracovať doc. Rastislav Adamko a na cezročných spevoch doc. Ján Velbacký. Každý z nich si môže vytvoriť vlastný tím spolupracovníkov.
 - Hudobnú časť liturgickej knihy Eucharistický kult mimo svätej omše má navrhnúť a pripravovať P. ThDr. Vlastimil Dufka SJ, PhD.
 - Spevy celebranta – spracované podľa najnovšieho vydania RM 2007 (Iuxta Typicam Tertiam) slovenského vydania RM 2001 a LS I 1990 pripraví doc. Rastislav Adamko a budú zaslané všetkým vyučujúcim v kňazských seminároch na Slovensku. Budú to spevy, s ktorými sa ráta aj pri obnovenom znení Rímskeho misála v slovenskom jazyku.
 - Prítomní sa dohodli taktiež na tom, že biskup Mons. Andrej Imrich osobitným listom o vyššie uvedených veciach bude informovať riaditeľa SSV v Trnave a predsedu LK KBS Mons. Prof. Stanislava Stolárika, PhD. Zároveň osobitným listom poprosí redakciu na revíziu prekladu Rímskeho misála v slovenskom jazyku, aby čo najskôr dodala HS LK KBS definitívne znenie ordinária sv. omše, najmä tých častí, ktoré sú určené pre spev ľudu ako dialóg medzi kňazom a ľudom.
 - Spevy pre reedíciu modlitebníka, respektíve jeho častí navrhne a začne pripravovať Mgr. Peter Franzen.

4. časopis Adoramus Te

Na zasadnutí sa členom HS LK KBS odporúčalo, aby pravidelne do časopisu Adoramus Te prispievali a získavali prispievateľov aj spomedzi organistov a kantorov prípadne ďalších záujemcov o cirkevnú hudbu. Členovia HS LK KBS odporučili Redakčnej rade časopisu Adoramus Te prevziať hodnotné články aj z podobných časopisov okolitých krajín a uverejňovať ich v slovenskom preklade. Otázkami vydávania tohto časopisu sa zaoberala redakčná rada tohto časopisu na zasadnutí, ktoré sa konalo 21. januára 2011 v Ružomberku. O výsledku rokovania všetkých informoval doc. Rastislav Adamko a dr. Rastislav Podpera.

5. Rôzne

Mgr. Peter Franzen prítomným predložil CD, na ktorom sa nachádzajú informácie nápomocné pri oprave organu (návrh zmluvy a pod.). Doc. Rastislav Adamko navrhol J. E. Mons. Dr. Andrejovi Imrichovi, aby poprosil pánov biskupov na zasadnutí KBS, aby vytvorili vo svojich diecézach funkciu diecézneho organára, ktorý by mal za úlohu dohliadať na opravy organov v ich diecéze. Po následnej diskusii sa prítomní zhodli, že túto požiadavku treba zaslať na jednotlivé biskupské úrady. (text má pripraviť prof. Amantius Akimjak).

Na záver zasadnutia otec biskup Mons. Dr. Andrej Imrich sa pomodlil a udelil všetkým prítomným svoje biskupské požehnanie.

**Zapísal: Prof. Amantius Akimjak, PhD.,
tajomník HS LK KBS**

O kantorských kurzoch v Spišskej diecéze pred pôstnym a veľkonočným obdobím

MILOŠ KOPANIČÁK

Pravidelné kantorské kurzy pred pôstnym a veľkonočným obdobím sa v Spišskej diecéze v roku 2012 viedol prof. Amantius Akimjak, vedúci hudobnej sekcie DLK spolu s Mgr. Petrom Franzenom, členom HS LK KBS i DLK a konali na týchto miestach. Pre dekanát Levoča, Spišská Nová Ves a Spišské Podhradie sa kurz uskutočnil v budove Diecézneho katechetického strediska v Spišskej Novej Vsi, na Levočskej ulici č. 10, dňa 18. februára 2012 dopoludnia. Pre dekanát Poprad, Kežmarok a Spišský Štiavnik sa kurz uskutočnil v budove Cirkevnej Základnej školy Štefana Mnoheľa v Poprade na Dlhých honoch č. 3522/2, dňa 18. februára 2012 popoludní. Pre dekanát Stará Ľubovňa a Spišská Stará Ves sa kurz uskutočnil v budove Inštitútu Mons. Viktora Trstenského PF KU v Starej Ľubovni na Štúrovej ulici č. 3, dňa 16. februára 2012 popoludní. Pre Liptov a Oravu kurz bol na Rímskokatolíckom farskom úrade v Liptovský Mikuláš-Palúdzka dňa 25. februára 2012 dopoludnia.

Počas kantorského kurzu organisti a kantori boli najprv informovaní o práci SLK, HS LK KBS ako aj o práci diecéznej liturgickej komisii a jej hudobnej sekcii. Potom si precvičili interpretáciu pôstnych a veľkonočných liturgických spevov ordinária a propria. Uskutočnili nácvik ďalšieho nápevu na Glóriu z Liturgického spevníka I. a dohodli si

jej jednotné využitie počas sviatkov a celodiecéznych liturgických slávení v rámci diecézy či jednotlivých dekanátov. Potom nasledovalo nacvičovanie ďalších nápevov na prosby veriacich, ktoré vyšli v nových knihách Spoločných prosieb veriacich I. a II. Precvičili sa antifóny na pôst a veľkú noc z pripravovaného Liturgického spevníka a taktiež antifóny, hymny a spevy zo spevníka Stanislava Šurína Antifóny a duchovné piesne. Z tohto spevníka sa s organistami hneď na mieste precvičili dve piesne na Ducha Svätého a na Dobrého Pastiera. Ďalej bolo kantorom predstavené direktórium pre organistov, ktoré vychádza na pokračovanie v časopise Adoramus Te. Bola im predstavená nová veľkonočná pieseň pre chrámový zbor ako aj pieseň k Duchu Svätému pre sólo a organ, alebo pre zbor a organ. Potom nasledovalo predstavenie Toccaty Paschalis – sólovej skladby pre organ. Precvičili sa dve menej známe piesne z JKS a predstavili sa organistom predohry k piesňam z JKS pre veľkonočné obdobie.

Organisti a kantori mali na kurze so sebou Liturgické spevníky I., II., II/c a III. Bola však aj možnosť chýbajúce liturgické spevníky a materiály si zakúpiť, alebo objednať.

Nasledovala diskusia medzi organistami a prednášajúcim, ako aj medzi organistami navzájom a malé posilnenie pri káve. Kantorský kurz sa zakončil spoločnou modlitbou.

Z rokovania Redakčnej rady časopisu Adoramus Te

AMANTIUS AKIMJAK

Rokovanie Redakčnej rady časopisu Adoramus Te dňa 21. 1. 2011 spoločnou modlitbou otvoril prof. Amantius Akimjak. Ďalej viedol šéfredaktor časopisu Doc. Rastislav Adamko. Okrem nich na na zasadnutí boli prítomní: Doc. Ján Velbacký, Dr. Rastislav Podpera, Dr. Vlastimil Dufka, Dr. Janka Bednáríková, Dr. Zuzana Záhradníková, Mgr. art. Stanislav Šurín, Mgr. Matej Bartoš a Mgr. Ján Schultz.

Nasledovala diskusia po skončení ktorej sa dospelo k nasledovným záverom:

- jednotliví členovia redakčnej rady sa zaviazali svoje príspevky zasielať šéfredaktorovi *Adoramus Te* **doc. Rastislavovi Adamkovi** na adresu: rastislav.adamko@ku.sk
- pri spracovaní týchto príspevkov mu bude pomáhať dr. Rastislav Podpera
- časopis bude mať zatiaľ štruktúru viacmenej ako doteraz, t.j.

Obálka:

Vpredu tiráž, druhá strana informácia o tom čo je v čísle, tretia a štvrtá strana farebné reklamy na organy, ale aj na dôležité hudobné cirkevné podujatia.

Vlastný časopis:

Po obálke je prvá strana venovaná tiráži a obsahu v slovenskom a v cudzom jazyku, potom úvod, teoretické články (vedecké a odborné), v streda časopisu notová príloha (skladby pre ľud, zbor, sólo, ale aj predohry, dohry či prelúdia) pokračovanie teoretických článkov, spravodajstvo o hudobných kurzoch, podujatiach, recenzie na publikácie a hudobné slávenia či podujatia, summary v cudzom jazyku.

- jednotlivé časti časopisu sa rozdelili medzi členov redakčnej rady nasledovne:

Úvod, obsah, summary v slovenskom i v cudzom jazyku pripraví ako aj stručnú správu pre KN pripraví a prof. Amantiovi Akimjakovi e-mailom zašle **Mgr. Matej Bartoš**.

Teoretické články o liturgickom speve, o dejinách hudby – doc. Rastislav Adamko.

Notovú prílohu má na starosti **doc. Rastislav Adamko, dr. Vlastimil Dufka a dr. Rastislav Podpera**.

Lexikón pojmov duchovnej hudby má na starosti **doc. Ján Velbacký**.

Informácie o pripravovaných hudobných podujatiach – prof. Amantius Akimjak.

Odborné články o organoch má na starosti **Mgr. art. Stanislav Šurín**.

Direktórium lit. spevov pre organistov – dr. Rastislav Podpera.

Otázky čitateľov a odpovede na ne má na starosti **doc. Martin Štrbák**.

Preklady článkov z časopisov okolitých krajín má na starosti pripraviť **dr. Mário Sedlár**.

Recenzie na publikácie a podujatia má na starosti **dr. Janka Bednáríková**.

Jazykové korektúry má na starosti **dr. Zuzana Záhradníková**.

Členstva v RR Adoramus Te sa vzdali, alebo im zaniklo: Mgr. Ján Schultz, Mgr. Juraj Drobny a dr. Viera Lukáčová. Nové návrhy členov RR pripraví a zašle dr. Vlastimil Dufka.

Každý z vyššie menovaných členov RR má vo svojej oblasti materiály pripraviť a šéfredaktorovi AD Te zaslať hneď po ich spracovaní.

Plnenie tejto úlohy vydavateľovi Adoramus Te (prof. A. Akimjakovi) bude e-mailom hlásiť dr. Rastislav Podpera.

Zapísal: prof. Amantius Akimjak, PhD.

Udalosti v oblasti cirkevnej hudby

Amantius Akimjak

Vážení čitatelia, v tejto rubrike uvádzame informácie o festivaloch, kantorských kurzoch, koncertoch a ďalších podujatiach z oblasti cirkevnej hudby, ktoré sa pripravujú alebo sa už uskutočnili. Táto rubrika je k dispozícii všetkým tým, ktorí takéto podujatie pripravujú, organizujú alebo sa na nich zúčastnia.

Stačí do redakcie Adoramus Te poslať informáciu o takomto podujatí na adresu Adoramus Te, Klčov číslo 27, 053 02 Spišský Hrhov alebo e-mailom: amo@stonline.sk. Redakcia ju zrediguje a uverejní. Nevyžiadané príspevky redakcia nevracia a vyhradzuje si právo na výber a úpravu príspevkov v tejto oblasti.

CONVIVIUM V SPIŠSKEJ KAPITULE

11. – 19. 8. 2012

V Spišskej Kapitule sa 11. až 19. augusta 2012 uskutoční deviaty ročník Medzinárodnej letnej školy duchovnej hudby CONVIVIUM 2012. Convivium je určené záujemcom, aktívne sa venujúcim duchovnej hudbe – najmä pokročilým amatérskym a začínajúcim profesionálnym spevákom, zborvedúcim a organizátorom. Účastníci Convivia budú pracovať spoločne i v špecializovaných triedach. Sprievodný program je prichystaný i pre deti, takže sa môžu zúčastniť i rodiny s deťmi. Triedy: Gregoriánsky chorál (Jiří Hodina, CZ, Jaan-Eik Tulve, Estónsko); Slovenská duchovná hudba (Dušan Bill, SK); Poľský ranný barok (Piotr Karpeta, PL); Francúzske omšové ordinárium 20. st. (David di Fiore, USA); Spirituály (Thierry Fred François, FR); Východný liturgický spev (Grzegorz Cebulski, PL); Vedenie zboru (Dušan Bill, SK); Organová improvizácia (David di Fiore, USA); Sólový spev a hlasová technika (Veronika Höslová, CZ). Usporiadatelia: Spoločnosť pro duchovnú hudbu (CZ); Katolícka univerzita v Ružomberku (SK), Fundácia „Dzielnica Wzajemnego Szacunku Czterech Wyznań“ (PL). Bližšie informácie a možnosť registrácie je na www.convivium.cz.

V prípade otázok sa môžete obrátiť na marek.jamrich@gmail.com

Convivium je určené záujemcom o aktívny provozování duchovnej hudby, zejména pokročilým amatérskym a začínajúcim profesionálnym zpěvákům, sbormistrům a varhaníkům. Účastníci Convivia budou pracovat ve společné části a v dělených specializovaných třídách. Doprovodný program je přichystán

také pro děti, takže se mohou účastnit i rodiny s dětmi.

Smysl a vyústění Convivia:

Rozšíření povědomí o podstatě a uplatnění duchovní hudby, zkušenost s jejím prováděním v autentickém prostředí, zkušenost s méně známým repertoárem duchovní hudby, setkání lidí se zájmem o aktivní provozování duchovní hudby.

Convivium pořádá Společnost pro duchovnú hudbu; spolupořadatelé jsou Katolícka univerzita v Ružomberku – pedagogická fakulta (SK) a Fundacja „Dzielnica Wzajemnego Szacunku Czterech Wyznań“ (PL).

Convivium zahájíme v sobotu 11. 8. odpoledne, k dispozícii je cca 160 miest. Programem sobotního odpoledne bude nácvik ordinária na nedělní slavnostní mši. 11.8. večer proběhne slavnostní večere frekventantů, lektorů a organizátorů. Výuka v seminářích dle rozvrhu začíná v neděli 12. 8. odpoledne. Bude-li dostatečný zájem, zorganizují conviviatores pro účastníky z České republiky nějakou formu společné dopravy.

Na závěr Convivia již tradičně proběhne slavnostní koncert, kde zazpíváme to, co jsme se během týdne na seminářích naučili (v letošním roce v sobotu 18. 8.). Convivium je zakončeno slavnostní nedělní bohoslužbou (letos 19. 8.), kde se účastníci Convivia aktivně zapojí do zpěvu ordinaria i propria ze skladeb nastudovaných během kursů. Varhanní třídě je tradičně rezervován koncert v pátek večer (17. 8.). Jako vždy, i letos budou během celého týdne příležitosti k dalšímu neformálnímu

koncertovaniu, zpěvu kompletáře i k posezení u piva či jiných krajských specialit.

Notový materiál:

Frekventanti obdrželi předem notový materiál k předběžnému nastudování tak, aby práce v jednotlivých třídách nebyla zdržována nácvikem pouhých not.

Pro zájemce tentokrát nebude fyzicky k nahlédnutí archiv z kostela Panny Marie Sněžné v Praze, jehož seznam si můžete předem prohlédnout zde.

Vyšel spevník ANTIFÓNY A DUCHOVNÉ PIESNE (ADP)

Obsahuje 57 liturgických spevov autora Stanislava Šurina.

Vydavateľom je Spolok sv. Vojtecha v Trnave, s finančnou podporou mesta Trnavy, Bratislavskej arcidiecézy a v spolupráci s Bachovou spoločnosťou na Slovensku.

Spevník ADP si môžete zakúpiť vo všetkých predajniach SSV od polovice mája. Cena vrátane inštruktívneho zvukového CD je 10 €.

V dňoch 8. – 14. júla 2012 sa v Exercičnom dome v Terchovej uskutočnil kurz pre chrámových organistov a kantorov.

V rámci kurzu ponúkali tieto špecializácie:

1 hra na organe - rozdelená na tri skupiny:

- základy organovej hry pre začiatok,
 - liturgická hra (JKS, LS),
 - organová literatúra;

2 dirigovanie zboru;

3 gregoriánsky chorál.

Okrem týchto špecializácií sme vytvorili z účastníkov kurzu spevácky zbor, ktorý bude účinkovať na liturgických sláveniach – každodenných svätých omšiach, ranných chválach a večerách. Zbor bude slúžiť aj ako cvičné teleso pre tých, ktorí si vyberú špecializáciu „dirigovanie zboru“. Ponúkali sme tiež individuálnu hlasovú výchovu. Po večeroch prebiehali tematické prednášky so zameraním na liturgickú hudbu a hudobnú teóriu. V súvislosti so zabezpečením kurzu

sme poprosili záujemcov, aby si vybrali iba jednu z uvedených špecializácií. Hlasovej výchovy sa mohli zúčastniť všetci účastníci kurzu.

Ústav hudobného umenia, vedy a sakrálnej hudby
Pedagogická fakulta KU
Nám. A. Hlinku 56/1
034 01 Ružomberok

tel.: 044/4326842 klapka 1510

mobil: 0918 722110

mail: zuzana.zahradnikova@ku.sk

mail: rastislav.adamko@ku.sk

www.spevník.sk/doc/terchova-2012-prihlaska.doc

Redakcia prípravy Liturgického spevníka má svoju webstránku:

<http://www.spevník.sk/index.htm>

Na oficiálnej webstránke slovenského spevníka pre katolíkov rímskeho obradu sa môžete dozvedieť o tom, že:

Druhý vatikánsky koncil (1962 – 1965) sa stal v živote Cirkvi medzníkom veľkého významu. Priniesol liturgickú reformu a obnovu liturgického spevu, ktorá je plne aktuálna. Jej zámerom je sprítomňovať hodnoty európskej i národnej kultúry a ľudový spev za istých podmienok povýšiť na spev liturgický. Slovenský liturgický spev nadväzuje na tradíciu Jednotného katolíckeho spevníka (JKS) a adaptuje gregoriánsky chorál.

Tvorba slovenského ľudového Liturgického spevníka (LS) v intenciách Druhého vatikánskeho koncilu predpokladá:

- návrat k liturgickým prameňom;
- inšpiráciu textov piesní Svätým Písmom;
- funkčnú, obsahovú a estetickú hĺbku spevov, ktorá približuje k tajomstvu Slova a Eucharistie.

Zapojte sa svojimi pripomienkami do procesu prípravy nových spevov pre LS.

Na adrese [spevník\(at\)spevník.sk](mailto:spevník(at)spevník.sk) čakáme Vaše reakcie na novú tvorbu.

Ak ste nedostali kúpiť LS I, II, III vo vašej predajni s náboženskou literatúrou, pošlite nám o tom informáciu na spevnik@spevnik.sk, uveďte názov predajne a miesto. HS LK KBS môže v krátkom čase spevníky dodať. Prípadne môžete uviesť aj odhad ohľadom počtu potrebných exemplárov, resp. informáciu, či ide o záujem jednotlivca, alebo možno očakávať hromadnejší odber.

Kde si možno stiahnuť a vytlačiť jednotlivé žalmy z Liturgického spevníka II?

Je to na internetovej stránke: <http://www.spevnik.sk/1ls2.htm>

O portáli organisti.sk

Portál Organisti.sk je určený pre všetkých priateľov hudby v liturgii a píšťalových organov.

Portál nie je, ani nechce byť médiom, v ktorom úzka skupina tvorcov vytvára obsah pre väčšie množstvo pasívnych prijímateľov.

Poslanie

- Podporovať komunikáciu, vzájomné kontakty, výmenu názorov a skúseností medzi liturgickými hudobníkmi, organármi, organológmi a priaznivcami píšťalových organov a liturgickej hudby.
- Informovať o akciách súvisiacich s liturgickou hudbou a píšťalovými organmi – o koncertoch organovej hudby, kurzoch, školeniach, prednáškach, kolaudáciách novopostavených alebo zrekonštruovaných organov, nových publikáciách, nahrávkach a pod.
- Prispieť k zvýšeniu úrovne poznania teórie a praxe liturgickej hudby a organárstva na Slovensku
- Informovať o aktivitách Spoločnosti priateľov organov na Slovensku

Prevádzkovateľ

Vlastníkom a prevádzkovateľom portálu je občianske združenie Spoločnosť priateľov organov na Slovensku, ktoré pri prevádzke

portálu spolupracuje s osloveným okruhom dobrovoľníkov – administrátorov, moderátorov diskusného fóra, odborníkov a profesionálov z oblasti liturgickej hudby a organológie, ktorí nie sú za túto prácu odmeňovaní.

Užívateľ

Registrovaní užívatelia majú možnosť spoluplytvárať obsah portálu nasledovnými spôsobmi:

- prispievaním do jednotlivých diskusných tém a zapájať sa do hlasovaní;
- zakladaním nových tém vo fóre;
- posielaním dispozícií píšťalových organov na Slovensku;
- pridávaním zaujímavých liniek do databázy web stránok s tematikou liturgickej hudby a organológie;
- posielaním hodnotných príspevkov z oblasti liturgickej hudby a organológie.

Moderátor

- Dbá o korektný priebeh diskusie v jemu zverenej téme, riadi ju a usmerňuje tak, aby sa diskusia od témy nevzdialila.
- Dohliada na dodržiavanie pravidiel správaní sa na diskusnom fóre a rieši prípadné problémy.
- Má právo vymazávať príspevky, v ktorých užívatelia porušujú pravidlá pre prispievanie do diskusného fóra.

Administrátor

- Vytvára a usmerňuje celkovú koncepciu a filozofiu portálu.
- Zabezpečuje prevádzku portálu po technickej stránke.
- Rediguje článkov, linky, organové dispozície, a súbory na stiahnutie, ktoré mu posielajú užívatelia.
- Koordinuje prácu moderátorov.
- V prípade potreby kontaktuje odborných spolupracovníkov.

Odborný poradca

- V prípade potreby sa na požiadanie vyjadruje k otázkam liturgickej hudby či organológie, alebo k problémom diskutovaným na fóre.

Učiteľstvo cirkevnej hudby na PF KU v Ružomberku

Všeobecná charakteristika

Obsah študijného programu vyplýva zo študijných odborov 1.1.3 Učiteľstvo umelecko-výchovných a výchovných predmetov a čiastočne zo študijného odboru 2.2.3 Hudobné umenie.

Študent je predovšetkým pripravený tak, aby mohol úspešne pokračovať v štúdiu tohto odboru na 2. stupni vysokoškolského vzdelávania. Študent má všeobecný rozhľad, ovláda tvorivé postupy a metódy pri interpretácii hudobných diel organovej a klavírnej literatúry a súčasne chápe širšie súvislosti výchovy a vzdelávania. Získa prehľad o historických a súčasných podobách hudobného umenia. Vo svojom profile integruje vedomosti a schopnosti do znalostí, vyplývajúcich z absolvovaného študijného programu: interpersonálne, súvisiace s tímovou prácou, tvorivé a praktické, kritické reflexy.

Študent má možnosť uplatniť sa ako učiteľ v základnom umeleckom školstve, ako cirkevný hudobník v chrámovom prostredí, v amatérskych hudobných súboroch a inej organizačnej činnosti v hudobnej oblasti.

Teoretické poznatky

Ťažisko vzdelávacieho procesu v teoretickej rovine spočíva na prednáškach a cvičeniach, čiastočne na seminároch. Študent ovláda súčasné teoretické modely kognitívnej socializácie a vzdelávania človeka. Poskytujú sa mu široké teoretické znalosti, ktoré sú potrebné pre zvládnutie učiteľskej spôsobilosti pri vyučovaní svojej špecializácie. Študent by mal zvládnuť základné disciplíny hudobného umenia v potrebnom rozsahu pre I. stupeň štúdia, získať vedomosti a pochopiť podstatné fakty, pojmy, princípy a teórie, vzťahujúce sa k hudobnému umeniu. Vedomosti vie použiť pri analýze a interpretácii hudobných diel. Teoretické vedomosti získa z oblasti teórie a dejín hudobného umenia so zameraním na cirkevnú hudbu. V priebehu tvorby bakalárskej práce sa má stať špecialistom na tematickú problematiku a pripraviť sa tak na profesiu učiteľa cirkevnej hudby.

Praktické zručnosti

Praktické zručnosti získa študent odboru na cvičeniach a seminároch. Na cvičeniach

získa široké rozpätie kreatívnych a praktických schopností v oblasti hudobného umenia. Dôležitým doplnkom vzdelávacieho procesu je i pedagogická prax. Semináre by mali preukázať praktickú aplikáciu teoretických vedomostí, pričom zadávaním seminárnych prác sa sleduje schopnosť poslucháča pre samostatnú tvorivú prácu a narábanie s dostupnou, pokiaľ možno najnovšou literatúrou a prameňmi. Študent dokáže kreatívne využiť získané praktické zručnosti pri výučbe a umeleckej interpretácii hudobného diela. Disponuje základnými štrukturálnymi zručnosťami v intelektuálnej, motorickej a tvorivosenzorickej rovine v oblasti hudobnej výchovy. Je schopný spolupracovať pri riešení odborných projektov a rozobrať a reflektovať všeobecnopedagogické vlastnosti výchovy a vyučovania v školskej praxi. Orientuje sa v školskej legislatíve a v školských dokumentoch a je schopný organizovať činnosť žiakov, najmä v mimovyučovačích školských a mimoškolských aktivitách. Študent zvládne koncipovanie odborného textu na úrovni bakalárskej práce a je schopný realizovať hudobno-výchovné cvičenia pre žiakov základného a základného umeleckého školstva v plnom rozsahu.

Profil absolventa

Absolvent vie prezentovať svoje schopnosti a zručnosti pri stváraní hudobnej stránky mimoškolských činností žiakov v oblasti hudobnej výchovy ako aj pri liturgických sláveniach z oblasti cirkevnej hudby, pričom dokáže využiť modernú didaktickú technológiu. Absolvent je schopný pracovať efektívne na mieste svojho pôsobenia na ZŠ, na umeleckých školách a v cirkevných zboroch, ovládajúc základy pedagogickej komunikácie v individuálnej aj v tímovej práci. Mal by sa vedieť sústavne celoživotne vzdelávať. Pokračovať tak v ďalšom zvyšovaní svojej kvalifikácie na druhom stupni vysokoškolského štúdia. Absolvent ovláda jeden svetový jazyk. Absolvent má možnosť uplatniť sa ako pomocný učiteľ alebo asistent učiteľa, v školskej a administratívnej správe, či v inštitúciách na úrovni svojej kvalifikácie. Okrem toho sa uplatní ako organista a kantor v cirkevných inštitúciách či v osvetových inštitúciách. Musí mať schopnosť adaptovať sa na meniace podmienky na trhu práce a mať prehľad o príbuzných povolaniach.

A BRIEF SUMMARY OF FACTS
AND ACTIVITIES PERTAINING
TO THE

UNITED CATHOLIC HYMNAL
IN RELATION TO MASS
JURAJ LEXMANN

United Catholic Hymnal is an extraordinary work, it represents a valuable treasure of Slovak culture. Many agree with this statement, hardly anybody dares to devalue it in some way. However, it is important to realize that popularity and attractiveness of the UCH is the result of the fact that hymns it contains are used every day, or at least every Sunday, when celebrating the Mass liturgy in churches in the whole Slovakia with hundred thousands of the faithful taking part. Of course, the causality of this statement can even be reversed: For decades hymns from the UCH are sung in Mass liturgy for the quality and value of the UCH, which make it popular and attractive. May this *Brief Summary of Facts and Activities Pertaining to the United Catholic Hymnal in Relation to Mass* contribute to the knowledgeableness in the issue. This *Brief Summary* was prepared in May 2011 according to how some of us interested remember the events. It is also a challenge to prepare a historiographically valuable document on the topic.

ON REQUIEM BY GIUSEPPE
VERDI PSALTERIUM –

TRANSLATED BY
MARIO SEDLÁR

Benedict XVI. after the performance of Giuseppe Verdi's

SUMMARY

Requiem at the concert in Vatican said: "Giuseppe Verdi spent his life pondering upon human heart; in his works he revealed the drama of human situation: by means of music, stories and miscellaneous characters. His operas are full of unfortunate, persecutory persons and victims. This tragic attitude to the fate of a man is also present in his *Messa da Requiem*. Here we touch the inevitable reality of death and the elementary question of the transcendent world, and Verdi, free from the stage elements, expresses just by the words of catholic liturgy and music the whole register of human emotions related to the decease of a man: anxiety of a man considering his fragile nature, emotion of revolt against the death and the horror on the verge of death."

INSTRUMENTAL PART OF HISTORICAL
ORGANS – CONSTRUCTION
AND PRINCIPLE OF OPERATION
PETER FRANZEN

Before starting reparation of an organ it is appropriate to find out whether the organ is specified as a cultural heritage and is included in the Central list of movable heritage. It is necessary to distinguish between the instrumental part (what is needed for generating the sound: pipes, wind chests, action, bellows) and the organ case (socle, coverings, figural ornaments, decorative woodcuttings and so on). In some cases The Central list of movable heritage only registers the organ case, while the instrumental part (often younger) is not under the heritage protection. The reparation of the instrumental part of a historical organ (organ included in The Central list of movable heritage) can be done by persons with business license on repairing musical instruments. To the reparation of the case of a historical organ a restorer must be called. We

bring this explanatory article on organ related to the heritage office in the SR to help the church administrator and organist make good decisions before the reparation of an organ.

EXCERPTS FROM THE MEETING
OF MUSIC SECTION
OF LITURGICAL COMMISSION
OF SLOVAK CONFERENCE
OF BISHOPS
AMANTIUS AKIMJAK

The meeting in Ruzomberok was chaired by his E. Mons. Dr. Andrej Imrich, the bishop. The report on the activities of the Liturgical commission of Slovak Conference of Bishops was read by his E. Mons. Dr. Andrej Imrich and prof. Amantius Akimjak. Subsequently, the present were informed about the state of work on new liturgical singings and musical editions of liturgical books. At the meeting the members of the Music Section of LC of SCB were recommended to contribute regularly to the *Adoramus Te* magazine and gather new contributors. At the end of the meeting the present were given a CD with information helpful for repairing organs.

MUSICAL SCORE APPENDIX

Vlastimil Dufka, Rastislav Podpera, Amantius Akimjak, Liturgical singings in Slovak language from the Eucharist congress in Dublin and religious songs for the faithful on the feast of the St. Cyril and Metod

Musica sacra

v Chráme sv. Jakuba

21. – 22. júl 2012

SOBOTA 21. júl 2012

- 16.00 hod. registrácia účastníkov IV. ročníka Levočského festivalu *Musica sacra* s medzinárodnou účasťou
- 16.30 hod. **ORGANOVÝ KONCERT** domácich i zahraničných študentov a absolventov hry na organe
- 17.30 hod. **KONCERT SPEVÁCKEHO ZBORU KREDO - VIRUJU** s programom:
Ján Levoslav Bella – *To deň, ktorý učinil Pán*,
Jozef Podprocký – *Zdrav buď, pravé telo Krista*, Gordon Young – *Alleluja*,
Nikolaj Kedrov – *Otče náš*, Johann Sebastian Bach – *Ježiš, moja radosť*,
Václav Ptáček – *Ave Maria*, z východnej liturgie *Pridite, vzradujemsja*.
Dirigent: **Dr. Ján Vladimír Zachar**
- 19.00 hod. **SLÁVNOSTNÁ SV. OMŠA NA POČESŤ SV. JAKUBA**
Hlavný celebrant: **Prof. Amantius Akimjak, PhD.**
Organ: **PaedDr. Miroslav Kopnický**
Zbor: **Slovenský kresťanský spevácky zbor**
Dirigent: **Ing. Janka Višňovská**

NEDEĽA 22. júl 2012

- 8.00 hod. **SLÁVNOSTNÁ SV. OMŠA NA POČESŤ SV. JAKUBA**
Hlavný celebrant: **Mons. Prof. František Dlugoš, PhD.**
Organ: **PaedDr. Miroslav Kopnický, PhD.**
Zbor: **Spevácky zbor z kostola sv. Jakuba v Levoči**
Dirigent: **Ing. Janka Višňovská**
- 10.00 hod. **PONTIFIKÁLNA ODPUSTOVÁ SVÄTÁ OMŠA**
Hlavný celebrant: **J. E. Mons. Andrej Imrich**, pomocný spišský biskup
Koncelebranti: **Mons. Prof. František Dlugoš, PhD., Prof. Amantius Akimjak, PhD.**
Organ: **Dr. Martin Vernarský, PaedDr. Miroslav Kopnický, PhD.**
Zbor sv. Cecílie pri Dóme sv. Alžbety v Košiciach so sólistami a komorným orchestrom,
Dirigent: **Viliam Gurbaľ**, katedrálnej regenschori v Košiciach
Wolfgang Amadeus Mozart: Korunovačná omša C-dur
- 12.00 hod. Záver festivalu

Organizátori:

Katolícka univerzita v Ružomberku – Mesto Levoča – Dekanský úrad v Levoči

TRNAVSKÉ ORGANOVÉ DNI 2012

MESTO TRNAVA

Na historických organoch Baziliky sv. Mikuláša v Trnave

10. august – 14. september 2012

Začiatky koncertov o 20.00

10. august, piatok

HILDA GULYÁSOVA, spev / Slovensko

MILOŠ VALENT, barokové husle

STANISLAV ŠURIN, organ

G. Frescobaldi, N. Paganini, C. Monteverdi, G. A. Leonini, J. Schop,

N. Corraadini, J. I. F. Eber, J. Ph. Krieger, J. Pachelbel

Koncert na historickom organe Valerína Arnolda z roku 1783

12. august, nedeľa

JOHANNES TRUEMPLER / Nemecko

F. Mendelssohn-Bartholdy, M. Duruffé, Baldassare Galuppi,

J. Pachelbel, E. Gigout, A. Fauchard

10. august, nedeľa

ALESSANDRO BIANCHI / Taliansko

J. Langlais, J. S. Bach, C. Franck, B. Slogedal, L. Vierne,

F. Castelli, M. Dupré, A. Clementoni

26. august, nedeľa

DAVID DI FIORE / USA

M. Corrette, J. S. Bach, G. F. Handel, M. Roberts,

Z. Gardonyi, J. Langlais, G. Fauré, M. Dupré

2. september, nedeľa – Bazilika sv. Mikuláša

PRZEMYSŁAW KAPITULA / Poľsko

G. Muffat, B. Pekieli, S. Scheidt, M. Surzyński,

I. Boellmann, J. S. Bach

V spolupráci s Poľským inštitútom v Bratislave

9. september, nedeľa – Bazilika sv. Mikuláša

JAKUB ČERNOHORSKÝ, husle / Česká republika

MÁRIO SEDIĽAR, organ / Slovensko

J. S. Bach, C. Ph. E. Bach, J. N. Hummel,

C. Saint-Saëns, J. G. Rheinberger, G. Fauré,

P. Camonin, A. Pärt, Ch. Tournemire

14. september, piatok – Bazilika sv. Mikuláša

DANIEL ROTH / Francúzsko

M. Duruffé, J. Alain, D. Roth, L. Vierne

V spolupráci s Francúzskym inštitútom v Bratislave

Zmena programu vyhradená

Trnavské organové dni • Parádketov 4 • 917 01 Trnava

organfestival@gmail.com • www.organfestival.eu

ADCRAMITE TV

9. AUGUST - 13. SEPTEMBER 2012

KATEDRÁLA SV. MARTINA / ST. MARTIN CATHEDRAL

KATEDRÁLNY ORGANOVÝ FESTIVAL BRATISLAVA

3. ROČNÍK
MEDZINÁRODNÉHO
FESTIVALUTHE CATHEDRAL ORGAN FESTIVAL BRATISLAVA
3RD YEAR OF THE INTERNATIONAL FESTIVALNa organe Geralda Woehla v Katedrále sv. Martina v Bratislave
The Gerald Woehl Organ of St. Martin Cathedral in Bratislava

Štvrtok 9. august / 19.00 h.

MONIKA MELCOVÁ / Slovensko

J. Boyvin, J. S. Bach, L. Vierne, M. Melcová

Štvrtok 16. august / 19.00 h.

MASSIMO NOSETTI / Taliansko

M. E. Bossi, F. Liszt, S. Karg-Elert, E. Capalbo, L. Vierne

Štvrtok 23. august / 19.00 h.

KATERINA CHROBOKOVÁ / Česká republika

J. S. Bach, P. Eben, A. Pärt, L. Janáček, B. Martinů, W. Bolcom

Štvrtok 30. august / 19.00 h.

ROMAN PERUCKI, organ / Poľsko

MARIA PERUCKA, husle

J. S. Bach, A. Peron, J. J. Bott, L. Boellmann,

P. I. Cajkovskij, J. G. Rheinberger

V spolupráci s Poľským inštitútom v Bratislave

Nedeľa 2. september / 19.00 h.

SLOVENSKÁ FILHARMÓNIA

RASTISLAV ŠTÜR, dirigent

FRANZ JOSEF STOIBER, organ / Nemecko

TECHNIK, TIRNAVIA

IVETA VISKUPOVÁ, zbornajster

ZUZANA HOLICKOVÁ, zbornajster

HILDA GULYÁSOVA, sopran

PETER KOLLÁR, baryton

STANISLAV ŠURIN, organ

J. G. Rheinberger, S. Šurlin

V spolupráci s Goetheho inštitútom v Bratislave

Štvrtok 6. september / 19.00 h.

BERNHARD GFRERER / Rakúsko

F. Mendelssohn-Bartholdy, R. Wagner, E. Grieg,

E. Gigout, F. Chopin, J. G. Rheinberger, A. Guilmant

V spolupráci s Rakúskym kultúrnym fórom v Bratislave

Štvrtok 13. september / 19.00 h.

DANIEL ROTH / Francúzsko

M. Duruffé, J. Alain, D. Roth, L. Vierne

V spolupráci s Francúzskym inštitútom v Bratislave

BRATISLAVSKÁ
MUNICIPALITAKATEDRÁLNY
ORGANOVÝ
FESTIVALKATEDRÁLNY
ORGANOVÝ
FESTIVALTRIPUS
MUSICAEKATEDRÁLNY
ORGANOVÝ
FESTIVAL

ADCRAMITE TV